

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
GEORGES COSMAS

15 päivänä heinäkuuta 1997 *

Sisällys

I Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa	I-4294
II Valituksen tutkittavaksi ottaminen	I-4297
III Väliintulohakemuksen hyväksyminen	I-4298
IV Valitusperusteet	I-4303
A Komission päätöksen muotovirheitä koskevat valitusperusteet	I-4303
1) Asiaa koskevat oikeussäännöt ja PVC-tapauksia koskeva yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö	I-4304
a) Sovellettavat oikeussäännöt	I-4304
b) PVC-tapauksissa annettu yhteisöjen tuomioistuimen tuomio	I-4305
2) Valituksenalainen tuomio	I-4306
3) Valitusperusteiden tutkiminen	I-4308
a) Muutoksenhakutuomioistuimen toimivallan rajat	I-4308
b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen virheellinen tulkinta mitättömän päätöksen ja laillisuusolettaman käsitteistä	I-4309
— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	I-4309
— Vastaus edellä mainittuihin perusteisiin	I-4310
i) Muutoksenhakutuomioistuimen valvonnan ulottuvuus viran puolesta tutkittavissa kysymyksissä	I-4310
ii) Riidanalaista päätöstä rasittavien, asianmukaisesti toteen näytettyjen muotovirheiden olemassaolo	I-4311
iii) Valituksen kohteena olevan tuomion 385 kohdan asianmukaisuus ...	I-4312
c) Riidanalaista päätöstä rasittavien olennaisten muotovirheiden mahdollinen olemassaolo	I-4313
— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	I-4313
— Vastaukseni edellä mainittuihin kysymyksiin	I-4317
i) Yhteisöjen tuomioistuinten valtuudet prosessin johtamisessa ja oikeudenkäynnin kulun ohjaamisessa	I-4317
ii) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen hylkäävä päätös todistus- taakkaa koskevien sääntöjen valossa	I-4318

* Alkuperäinen kieli: kreikka.

iii) Suullisen käsittelyn päättymisen jälkeen esitettyjen perusteiden tutkiminen	I - 4320
iii) 1. Kielto esittää uusia perusteita suullisen käsittelyn päättymisen jälkeen	I - 4321
iii) 2. Poikkeukset kiellosta esittää perusteita suullisen käsittelyn päättymisen jälkeen	I - 4322
iii) 2.1 Kysymys siitä, ovatko liian myöhään esitetyt seikat olleet tiedossa vasta suullisen käsittelyn päätyttyä	I - 4323
iii) 2.2 Kysymys siitä, onko tuomioistuimen tutkittava viran puolesta liian myöhään esitetty peruste	I - 4328
B Valitusperusteet, joiden mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi perustamissopimuksen 85 artiklan rikkomiset	I - 4329
1) Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	I - 4329
a) Osallistuminen kausittain järjestettyihin kokouksiin	I - 4329
b) Hinta-aloitteet	I - 4331
c) Toimenpiteet, joilla pyrittiin helpottamaan hinta-aloitteiden täytäntöönpanoa	I - 4332
2) Oikeudellinen arviointi esitetyistä perusteista	I - 4333
a) Tutkittavaksi ottaminen	I - 4333
b) Perusteltavuus	I - 4334
V Ratkaisuehdotus	I - 4335

Nyt käsiteltävässä asiassa yhteisöjen tuomioistuimelta pyydetään ratkaisua valitukseen, jonka Hüls AG (jäljempänä Hüls) on tehnyt ETY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla ja jossa vaaditaan 10.3.1992 annetun yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion

kumoamista.¹ Valituksenalaisessa tuomiossa hylättiin kumoamiskanne, jonka valittaja oli ETY:n perustamissopimuksen (jäljempänä perustamissopimus) 173 artiklan nojalla nostanut 23.4.1986 tehdystä komission päätöksestä 86/398/ETY (jäljempänä polypropeenipäätös).² Päätös

1 — Asia T-9/89, Hüls v. komissio, tuomio 10.3.1992 (Kok. 1992, s. II-499).

2 — ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta tehty päätös (IV/31.149 — Polypropeeni) (EYVL L 230, s. 1).

koski perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamista polypropeenin tuotantoon.³

I Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

1. Käsiteltävän asian tosiseikkojen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyn oikeudenkäynnin kulun osalta valituksenalaisesta tuomiosta käy ilmi seuraavaa: Ennen vuotta 1977 Länsi-Euroopan polypropeenimarkkinoille toimitettiin tavaraa lähes yksinomaisesti kymmenen tuottajaa, joista yksi oli Hüls, jonka markkinaosuus vaihteli noin 4,5 ja 6,5 prosentin välillä. Kun Montedisonin hallussa olleiden patenttien voimassaoloaika oli päättynyt, markkinoille tuli vuoden 1977 jälkeen seitsemän uutta tuottajaa,

3 — Kiinnostavin seikka nyt käsiteltävässä asiassa kuten muissakin yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä olevissa valituksissa (yhteensä kymmenen), jotka koskevat samaa polypropeenipäätöstä, liittyy riidanalaisista päätöistä tehtäessä noudatetun menettelyn laillisuuteen ja siihen, onko siinä olennaisia muotovirheitä, jotka olisi pitänyt huomata tai tutkia perusteellisemmin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä. On huomautettava, että vaikka valittajayhtiöiden esittämät perusteet ovat hyvin samankaltaisia kaikissa asioissa, ne eivät kuitenkaan ole täysin samanlaisia, koska kuhunkin asiaan liittyvät tosiseikat eivät ole aina samoja. Esitetty oikeuskäytännön, joka on esitetty eri tavoin kuuden yhtiön, muun muassa valittajan osalta; kyseiset yhtiöt nostivat kanteet, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ratkaisi 10.3.1992 antamallaan kuudella tuomiolla. Kyseiset yhtiöt esittivät 27.2.1992, jolloin ns. PVC-tapauksissa annettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomio, ja 10.3.1992 välisenä aikana ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeneen vaatimuksen, jotta olisi voitu määritellä ajallisesti rinnakkaisten PVC-tapausten, joiden kohde on samankaltainen, yhteydessä esiin tulleiden seikkojen perusteella, oliko riidanalaisista polypropeenipäätöistä tehtäessä noudatettu kaikkia muoto- ja menettelymääräyksiä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella hylkäsi kaikki vaatimukset. Menettelyn siten, että tutkin ensin asiat C-199/92 P, Hüls v. komissio, C-49/92 P, Enichem v. komissio ja C-235/92 P, Montecatini v. komissio. Useimmat kysymyksistä, jotka tulevat esiin käsiteltävissä asioissa, analysoidaan näissä kolmessa asiassa, joihin viitataan välttääkseni toistoa mahdollisuuksien mukaan.

joilla oli erittäin suuri tuotantokapasiteetti. Kysyntä ei kuitenkaan samaan aikaan noussut vastaavalla tavalla, joten se ei vastannut tarjontaa ainakaan vuoteen 1982 saakka. Yleisemmin voidaan todeta, että vuosien 1977 ja 1983 välillä polypropeenimarkkinoilla tehtiin suurimmaksi osaksi heikkoa tulosta ja merkittäviäkin tappioita.

2. Komission virkamiehet, jotka toimivat 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (jäljempänä asetus N:o 17)⁴ 14 artiklan 3 kohdassa heille annettujen valtuuksien perusteella, tekivät 13. ja 14.10.1983 samaan aikaan tutkimuksia useissa polypropeenin tuotantoa harjoittavissa yrityksissä. Näiden tutkimusten perusteella komissio esitti kyseisille yrityksille ja muillekin niiden kanssa yhteistyössä toimineille yrityksille asetuksen N:o 17 11 artiklan nojalla tietojensaantipyynnöitä. Tutkimuksissa ja tietojensaantipyynnöiden perusteella saatujen tietojen perusteella komissio päätteli, että tietyt polypropeenin tuottajat, mm. Hüls, olivat vuosien 1977 ja 1983 välisenä aikana rikkoneet perustamissopimuksen 85 artiklaa. Komissio päätti 30.4.1984 aloittaa asetuksen N:o 17 3 artiklan 1 kohdan mukaisen menettelyn ja lähetti lainvastaisesti toimineille yrityksille kirjalliset väitetiedoksiannot.

4 — EYVL 1962, 13, s. 204.

3. Menettelyn päätteeksi komissio teki 23.4.1986 edellä mainitun päätöksen, jonka päätösosa kuuluu seuraavasti:

b) asettivat aika ajoin tuotteelle 'tavoite'-(tai vähimmäis)myyntihintoja yhteisön jokaisen jäsenvaltion osalta;

”1 artikla

[Yritykset] — — Chemische Werke Hüls (nykyään Hüls AG) — — ovat rikkoneet ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa osallistumalla

c) sopivat erilaisista toimenpiteistä, joilla oli tarkoitus yksinkertaistaa tällaisten tavoitehintojen käyttöönottoa, kuten (lähinnä) väliaikaisista tuotannonrajoituksista, tavarantoimituksia koskevien yksityiskohtaisten tietojen vaihdosta, paikallisten kokousten järjestämisestä ja vuoden 1982 loppupuolelta alkaen seurantajärjestelmästä, jolla oli tarkoitus korottaa hintoja tiettyjen asiakkaiden osalta;

— BASF:n, DSM:n ja Hülsin osalta epämääräisestä ajankohdasta vuosien 1977 ja 1979 välillä ainakin marraskuuhun 1983 saakka

d) korottivat samanaikaisesti hintoja edellä mainittujen tavoitteiden täytäntöönpanemiseksi;

vuoden 1977 puolivälissä aloitettuun sopimukseen ja yhdenmukaistettuun menettelytapaan, joilla polypropeenä yhteismarkkinoille toimittavat tuottajat

a) ottivat toisiinsa yhteyttä ja tapasivat toisiaan säännöllisesti (vuoden 1981 alusta lähtien kahdesti kuukaudessa) salaisissa kokouksissa keskustellakseen kauppapolitiikastaan ja tehdäkseen siitä päätöksiä;

e) jakoivat markkinat keskenään antamalla kullekin tuottajalle vuosittaisen myyntitavoitteen tai 'kiintiön' (vuosina 1979, 1980 ja ainakin osan vuotta 1983) tai koko vuotta koskevan lopullisen sopimuksen puuttuessa vaatimalla tuottajia rajoittamaan kuukausittaisia myyntejään jonkin aikaisemman ajanjakson myynnin mukaisiksi (vuosina 1981 ja 1982).

3 artikla

Tämän vuoksi tässä päätöksessä tarkoitetuille yrityksille määrätään seuraavat sakot 1 artiklassa todetusta rikkomisesta:

vii) Hüls AG:lle sakkoa 2 750 000 ecua eli 5 898 447,50 DEM.

— — .”

4. Komission päätöksen kohteena olleista 15:stä yhtiöstä 14, joista yksi oli valittaja, nosti kanteen komission edellä mainitun päätöksen kumoamiseksi. Asianosaiset esittivät 10.—15.12.1990 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa suulliset lausumansa ja vastasivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymyksiin.

5. Hüls vaati 4.3.1992, jolloin kirjallinen ja suullinen käsittely olivat edellä mainitulla tavalla päättyneet mutta tuomiota ei ollut vielä annettu, erillisellä kirjelmällä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta aloittamaan uudelleen suullisen käsittelyn. Se vetosi vaatimuksensa tueksi tiettyihin toiseikkoihin, joista se väitti saaneensa tiedon vasta suullisen käsittelyn päätyttyä ja erityisesti sen jälkeen kun yhdistetyissä asioissa BASF ym. vastaan komissio (jäljempänä ns. PVC -tapaukset)⁵ oli annettu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 27.2.1992. Hülsin mukaan kyseisten seikkojen perusteella voitiin päätellä, että riidanalaiseen komission päätökseen liittyi olennaisia muotovirheitä, joiden tutkiminen edellytti uusia asian selvittämistoimia.⁶

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeneen vaatimuksen samoin kuin kanteen kokonaisuudessaan edellä mainitussa 10.3.1992 antamassaan tuomiossa kuultuaan asiassa uudelleen julkisasiamiestä.

6. Hüls valitti kyseisestä hylkäävästä tuomiosta yhteisöjen tuomioistuimeen: se

5 — Yhdistetyt asiat T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 ja T-104/89, BASF ym. v. komissio, tuomio 27.2.1992 (Kok. 1992, s. II-315).

6 — Valittaja väittää kirjelmässään, että komission PVC-tapausten yhteydessä esittämien selvitysten perusteella voidaan olettaa, että nyt käsiteltävää asiaa rasittaa sama menettelyvirhe, joka on tutkittava viran puolesta. Se katsoo, että tämän vuoksi olisi määrättävä asian selvittämistoimista edes tässä oikeudenkäynnin vaiheessa ja erityisesti veloitettava komissio esittämään jäljennös alkuperäisestä polypropeenipäätöksestä, jonka komission puheenjohtaja ja pääsihteeri ovat saattaneet todistusvoimaiseksi allekirjoituksillaan, sekä useita muita asiakirjoja, jotta voitaisiin päätellä ensinnäkin, tehtiinkö polypropeenipäätös riidanalaisista päätöistä koskevilla yhteisön oikeussäännöissä säädetyillä kielillä, ja toiseksi, oliko alkuperäiseen päätökseen tehty jälkikäteen muutoksia.

vaatii yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion ja toteamaan komission päätöksen mitättömäksi tai toissijaisesti pätemättömäksi tai ainakin palauttamaan asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Samalla valittaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta velvoittamaan komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

vaksi ottamisen edellytyksiä. Se vetoaa rältä osin tiettyihin tutkimatta jättämistä koskeviin perusteisiin, jotka liittyvät toiseen ryhmään niistä perusteista, joihin valittaja oli aiemmin vedonnut, eli yhteisön aineellisten kilpailusääntöjen rikkomista koskeneisiin perusteisiin. Valittaja puolestaan väittää, että kyseiset tutkimatta jättämistä koskevat perusteet ovat perusteettomia ja ettei valitusta voida jättää kokonaan tutkimatta niiden vuoksi.

Komissio vaatii valituksen hylkäämistä ja valittajan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

DSM NV on pyytänyt saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen Hülsin vaatimuksia väliintulijana.

8. On aluksi muistutettava, että ETY:n tuomioistuimen perussäännön 51 artiklan mukaan muutosta voidaan hakea "vain oikeuskysymyksiä koskevilta osin. Muutoksenhaun perusteena voi olla yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta puuttuva toimivalta, asian käsitelyssä yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tapahtunut oikeudenkäyntivirhe, joka on hakijan etujen vastainen, tai yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tapahtunut yhteisön oikeuden rikkominen." Lisäksi yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 113 artiklan 2 kohdan ja 116 artiklan 2 kohdan määräyksissä kielletään asianosaisia muuttamasta valituksessa tai vastineessa oikeudenkäynnin kohdetta siitä, mikä se oli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Yhteisöjen tuomioistuin voi työjärjestyksen 119 artiklan nojalla myös milloin tahansa hylätä valituksen perustellulla määräyksellä, jos valituksen tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuvat.

II Valituksen tutkittavaksi ottaminen

7. Komissio vaatii vastineessaan aluksi yhteisöjen tuomioistuinta jättämään valituksen tutkimatta, koska se ei täytä tutkitta-

Jotta valitus voitaisiin jättää kokonaan tutkimatta, edellytetään, ettei yksikään

valitusperusteista täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, joten on tutkittava kaikki perusteet, joihin on vedottu, ja todettava niistä jokaisen osalta, että ne eivät täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä.⁷

9. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna komission esittämä oikeudenkäyntiväite on tehoton: se näet esittää väitteitä Hülsin valituksessaan esittämistä perusteista ainoastaan toista ryhmää kohtaan, joka koskee mahdollista yhteisön aineellisten kilpailusääntöjen rikkomista, esittämättä oikeudenkäyntiväitettä muita perusteita kohtaan eli niitä, jotka kuuluvat valituksessa esitettyihin ensimmäisen ryhmän perusteisiin. Jälkimmäiset perusteet koskevat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käytyyn oikeudenkäyntiin liittyviä virheellisyyksiä. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin lopulta hyväksyisi komission väitteet (tarkastelen tätä mahdollisuutta jäljempänä yhdessä valittajan esittämien vastaväitteiden kanssa tutkiessani kunkin valitusperusteen erikseen), ei siis olisi mahdollista jättää tällä perusteella valitusta kokonaan tutkimatta.

7 — Valitusta on tarkasteltava tyhjentävästi ja kokonaisvaltaisesti ratkaistaessa sitä, voidaanko se ottaa tutkittavaksi. Useista yhteisöjen tuomioistuimen antamista määräyksistä käy ilmi, että on tarkasteltava kaikkia valitusperusteita ja todettava niiden kaikkien osalta, ettei niitä voida ottaa tutkittaviksi, ennen kuin voidaan todeta, että valitus jätetään kokonaan tutkimatta. Ks. asia C-19/95 P, San Marco v. komissio, määräys 17.9.1996 (Kok. 1996, s. I-4435); asia C-137/95 P, SPO ym. v. komissio, määräys 25.3.1996 (Kok. 1996, s. I-1611); asia C-87/95 P, CNPAAP v. neuvosto, määräys 24.4.1996 (Kok. 1996, s. I-2003) ja asia C-148/96 P, Goldstein v. komissio, määräys 11.7.1996 (Kok. 1996, s. I-3883). Ks. myös asia C-53/92 P, Hilti v. komissio, tuomio 2.3.1994 (Kok. 1994, s. I-667).

III Väliintulohakemuksen hyväksyminen

10. DSM keskittyy väliintulossaan polypropeenipäätöksen muodolliseen laillisuuteen. DSM väittää yhtäältä, että komission tehtävänä oli osoittaa noudattaneensa polypropeenipäätöksen tekemiseen sovellettavia menettelytapasääntöjä, ja toisaalta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt joko viran puolesta tai valittajan ensimmäisessä oikeusasteessa esittämästä vaatimuksesta tutkia, rasittivatko riidanalaista päätöstä olennaiset ja selvästi määriteltävät muotovirheet. Väliintulon hakija vetoaa väitteidensä tueksi tosiseikkoihin ja ratkaisuun, joka tehtiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen soodakarbonaattitapauksia⁸ ja LDPE-tapauksia⁹ koskeneissa tuomioissa. Lopuksi se vaatii yhteisöjen tuomioistuinta hyväksymään valituksen, kumoamaan valituksenalaisen ensimmäisen oikeusasteen tuomion ja toteamaan polypropeenipäätöksen mitättömäksi tai kumoamaan sen. DSM:n mukaan valituksen hyväksymisestä ja polypropeenipäätöksen mitättömäksi tai pätemättömäksi toteamisesta ei hyödy ainoastaan valittaja vaan myös väliintulija. DSM väittää, että sillä on sen vuoksi perusteltu intressi olla väliintulijana nyt käsiteltävässä asiassa.

Tutkin väitteiden sisältöä myöhemmin käsiteltyäni väliintulohakemuksen hyväksymistä koskevan kysymyksen.

8 — Asia T-30/91, Solvay v. komissio, tuomio 29.6.1995 (Kok. 1995, s. II-1775); asia T-31/91, Solvay v. komissio, tuomio 29.6.1995 (Kok. 1995, s. II-1821); asia T-32/91, Solvay v. komissio, tuomio 29.6.1995 (Kok. 1995, s. II-1825); asia T-36/91, ICI v. komissio, tuomio 29.6.1995 (Kok. 1995, s. II-1847) ja asia T-37/91, ICI v. komissio, tuomio 29.6.1995 (Kok. 1995, s. II-1901).

9 — Yhdistetyt asiat T-80/89, T-81/89, T-83/89, T-87/89, T-88/89, T-90/89, T-93/89, T-95/89, T-97/89, T-99/89, T-100/89, T-101/89, T-103/89, T-105/89, T-107/89 ja T-112/89, BASF ym. v. komissio, tuomio 6.4.1995 (Kok. 1995, s. II-729).

11. Komissio esittää yhteisöjen tuomioistuimelle 20.6.1995 jättämässään DSM:n väliintuloa koskevissa huomautuksissa väliintulon osalta oikeudenkäyntiväitteen, jota se perustelee seuraavasti: yhteisöjen tuomioistuin katsoi PVC-tapausten yhteydessä antamassaan tuomiossa,¹⁰ että komission päätöstä rasittaneet tietyt muotovirheet, jotka olivat samankaltaisia tai vastaavia kuin ne, joihin väliintulija vetoaa, aiheuttivat ainoastaan kyseisen päätöksen kumoamisen mutta eivät sen toteamista mitättömäksi. Koska yksittäispäätöksen kumoaminen voi vaikuttaa vain niihin, jotka ovat nostaneet kumoamiskanteen, väliintulija ei näin ollen voi saada etua siitä, että yhteisöjen tuomioistuin mahdollisesti antaa kumoamistuomion. Kyseinen tuomio ei komission mukaan vaikuta erga omnes; se koskee ainoastaan polypropeenipäätöksen yhtä osaa eli sitä, jossa on määrätty tiettyjä valittajaan, eli tässä tapauksessa Hülsiin, kohdistuvia toimenpiteitä ja seuraamuksia. Kolmantena osapuolena DSM:llä ei siis ole perusteltua intressiä olla väliintulijana.

Komissio huomauttaa myös, että DSM pyrkii väliintulollaan ainoastaan korjaamaan laiminlyöntinsä hakea muutosta valittamalla 17.12.1991 annetusta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuo-

miosta,¹¹ jolla oli hylätty sen edellä mainitusta komission päätöksestä nostama kumoamiskanne sitä koskevilta osin. Väliintulija pyrkii komission mukaan toisin sanoen välttämään negatiiviset seuraukset, jotka johtuvat sen passiivisuudesta ennen muutoksenhaun määräajan päättymistä, ja kiertämään kyseisen määräajan pakottavuuden.

Lopuksi komissio vastustaa sitä, että otettaisiin tutkittavaksi väliintulohakemuksen vaatimus, jonka mukaan yhteisöjen tuomioistuimen pitäisi tuomiollaan julistaa komission polypropeenipäätös mitättömäksi tai kumota se kaikkien kyseisen päätöksen kohteena olevien yritysten osalta. Valittajan valituskirjelmässä ei näet esitetä vastaavaa vaatimusta. Kun väliintulija esittää tällaisen vaatimuksen, se vaatii enemmän kuin se voi odottaa saavansa nyt käsiteltävässä asiassa, koska kyseinen vaatimus on täysin ristiriidassa sen kanssa, että väliintulo on luonteeltaan sivuväliintulo.

12. On aluksi täsmennettävä, ettei väliintulohakemuksen käsittely ole ristiriidassa sen aikaisemman arvion kanssa, jonka yhteisöjen tuomioistuin esitti 30.9.1992 antamassaan määräyksessä, jossa DSM:lle annettiin lupa osallistua oikeudenkäyntiin. Kysymys käsiteltiin tuolloin prima facie kyseisen määräyksen yhteydessä siitä näkökulmasta, annettaisiinko väliintulijan osallistua kirjalliseen ja suulliseen käsitte-

10 — Asia C-137/92 P, komissio v. BASF ym., tuomio 15.6.1994 (Kok. 1994, s. I-2555), ks. jäljempänä 20 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

Asiassa T-8/89, DSM v. komissio, 17.12.1991 annettu tuomio (Kok. 1991, s. II-1833).

lyyn nyt käsiteltävässä asiassa. Yhteisöjen tuomioistuimen arvio väliintulon hyväksymisestä oli kyseisessä määräyksessä mielestäni väliaikainen, eikä sillä ole lainvoimaa, joka estäisi kysymyksen tutkimisen oikeudenkäynnin tässä vaiheessa. Tämä näkemys saa tukea sekä sovellettavien prosessisääntöjen¹² sananmukaisesta ja teleologisesta tulkinnasta että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä.¹³

13. ETY:n tuomioistuimen perussäännön 37 artiklan toisessa kohdassa määrätään, että oikeus olla väliintulijana yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetuissa asioissa on (sen lisäksi, että jäsenvaltioilla

12 — Työjärjestyksen 93 artiklassa, sellaisena kuin työjärjestyksellä oli sekä aikaisemmin että vuonna 1993 tehtyjen muutosten jälkeen, säädetään seuraavaa:

"2. — —

Presidentti ratkaisee väliintulohakemuksen määräyksellä tai siirtää sen yhteisöjen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

3. Jos presidentti hyväksyy väliintulon, väliintulijalle toimitetaan jäljennös kaikista asianosaisille tiedoksi annetuista asiakirjoista — — ."

Kyseisistä määräyksistä käy ilmi, että kyseisen erityismenetelmän tarkoituksena on tutkia alustavasti, voidaanko kolmannen henkilön osallistuminen vireillä olevaan oikeudenkäyntiin hyväksyä, eikä ratkaista lopullisesti, onko kyseisen henkilön esittämät väitteet ja perusteet kokonaisuudessaan tutkittava.

13 — Ks. julkisasiamies Reischlin ratkaisuehdotus asiassa 138/79, *Roquette Frères v. neuvosto*, tuomio 29.10.1980 (Kok. 1980, s. 3333) siltä osin kuin kyseinen ratkaisuehdotus, jota yhteisöjen tuomioistuin sittemmin noudatti, koskee parlamentin väliintulon hyväksymistä kyseisessä asiassa:

"Mielestäni juuri mainitsemiani varauksia (koskien väliintulon hyväksymistä), ei voida poistaa viittaamalla pelkästään edellä mainittuun määräykseen (jolla oli hyväksytty parlamentin osallistuminen oikeudenkäyntiin). Kyseisessä määräyksessä annetaan ainoastaan väliaikainen pääsy oikeudenkäyntiin; sen sijaan tuomiossa ratkaistaan tilanteen mukaan väliintulon hyväksyminen, kuten voidaan selvästi päätellä aikaisemmasta oikeuskäytännöstä. Viittaamalla siltä osin asiassa 9/61, *Alankomaiden kuningaskunnan hallitus v. EHTY:n korkea viranomainen*, 12.7.1962 annettuun tuomioon (Kok. 1962, s. 447)."

ja yhteisön toimielimillä on väliintulioikeus saman 37 artiklan ensimmäisen kohdan perusteella) kaikilla, jotka osoittavat, että asian ratkaisu koskee heidän oikeuttaan. Kyseisen perustellun intressin on oltava välitön ja aktualinen. Väliintulossa voidaan ainoastaan tukea jonkin asianosaisen vaatimuksia. Kyseessä on siis sivuväliintulo eikä päiväliintulo.

14. Ensi kertaa muutoksenhakuvaiheessa esitetystä väliintulon edellytyksiä koskevasta kysymyksestä ei ole runsasta oikeuskäytäntöä. Muutamissa yhteisöjen tuomioistuimen antamissa määräyksissä (joilla ei kuitenkaan ole tuomion pakottavuutta, kuten on todettu) annetaan kuitenkin hyödyllisiä ja selviä viitteitä. Se, että väliintulijalla oli oikeus käyttää itsenäistä muutoksenhakukeinoja tai oikeussuojakeinoja, ei riitä viemään automaattisesti siltä oikeutta olla väliintulijana.¹⁴ Yhteisöjen tuomioistuin ei näytä liittävän niin äärimmäistä seurausta siihen, ettei väliintulon hakija ole käyttänyt itsenäistä muutoksenhakukeinoja tai kannetta siitä syystä, että määräaika on päättynyt, tai muun prosessuaalisen esteen vuoksi. Päinvastoin sitä, että väliintulija olisi voinut toimia itsenäisesti ja hankkia tällä tavoin asianosaisen aseman, pidetään seikkana, jonka perusteella on todennä-

14 — Ks. asia C-76/93 P, *Scaramuzza v. komissio*, määräykset 15.11.1993 (Kok. 1993, s. I-5715 ja I-5721). Vaikka yhteisöjen tuomioistuin ottaa asiassa *Scaramuzza v. komissio* huomioon sen, ettei väliintulon hakija nostonut itsenäistä kannetta, vaikka sillä oli siihen mahdollisuus, se ei hylännyt sen väliintulohakemusta tästä syystä vaan siksi, ettei hakija voinut vedota välittömään perusteltuun intressiin, joka olisi tullut esiin, jos sen asianosaisen vaatimukset, jota väliintulolla pyrittiin tukemaan, hyväksyttäisiin.

koistä, että sillä on perusteltu intressi olla väliintulijana.¹⁵

15. On siis pohdittava, osoittaako henkilö, joka ei ole käyttänyt itsenäistä oikeussuojatietä tai muutoksenhakukeinoja tiettyä päätöstä vastaan, että sillä on perusteltu intressi olla väliintulijana käsiteltävässä asiassa, jossa toinen henkilö asianosaisena riitauttaa saman päätöksen.¹⁶ Välittömän ja aktuaalisen perustellun intressin olemassaolo arvioidaan sen asianosaisen vaatimusten perusteella, jota väliintulolla tuetaan.¹⁷ Vaikka on helpompaa näyttää perusteltu intressi toteen silloin, kun vaaditaan säädöksen kumoamista — juuri siksi, että kumoaminen vaikuttaa *erga omnes* — tilanne ei ole sama silloin, kun oikeudenkäynti liittyy nyt käsiteltävän asian tavoin yksittäispäätöksen lainmukaisuuteen. Jälkimmäisessä tapauksessa vaikuttaa kaikkiin osapuoliin ainoastaan se, että todetaan mahdollisesti olennaisten

virheiden rasittama päätös mitättömäksi, tai se, että todetaan, ettei päätösasiakirjaa ole olemassa.¹⁸ Jos yksittäispäätös kumotaan muodollisen tai aineellisen lainvastaisuuden vuoksi, kumoaminen koituu vain sen asianosaisen hyväksi, joka on vaatinut kumoamista.¹⁹ Näin ollen väliintulija ei saa kumoamisesta välitöntä perusteltua intressiä kumoamiseen tai edes siihen, että kyseinen yksittäispäätös on tullut tehottomaksi sen asianosaisen osalta, jota se koskee. Tällainen väillinen perustelu, joka väliintulijan kannalta seuraa tilanteen mukaan kyseisen päätöksen laillisuuteen vaikuttavien virheiden olemassaolon toteen näyttämisestä, ei sellaisenaan riitä perusteeksi sen osallistumiselle oikeudenkäyntiin.²⁰

16. Edellä esitetyn perusteella on seuraavaksi tutkittava — kokonaisuutena ja eritellen — DSM:n väliintulon hyväksymistä nyt käsiteltävässä asiassa. Väliintulolle on kaksi ratkaisevaa oikeudellista edellytystä: edellytetään yhtäältä, että väliintulija osoittaa, että asian ratkaisu koskee sen oikeutta välittömästi ja aktuaalisesti, ja toisaalta, ettei se ole esittänyt itsenäisiä

15 — Äskettäin asiassa C-245/95 P, komissio v. NTN Corporation ja Koyo Seiko, 14.2.1996 annetun määräyksen (Kok. 1996, s. I-553, erityisesti 8 ja 9 kohta) sanamuodon perusteella voidaan päätellä näin. Ainoa kielteinen seuraus siitä, ettei väliintulon hakija käyttänyt itsenäistä oikeussuojatietä, on se, että sen oikeudet on rajoitettava sen asianosaisen vaatimusten tukemiseen, jonka vaatimuksia se väliintulollaan tukee. Ks. myös asia T-35/91, Eurosport Consortium v. komissio, määräys 28.11.1991 (Kok. 1991, s. II-1359).

16 — On huomautettava, että kun yksittäispäätös eli päätös, johon ei sisälly yleisiä ja abstrakteja oikeussääntöjä, säätötelee useamman kuin yhden henkilön oikeusasemaa, kyseessä on todellisuudessa useiden yhdessä asiakirjassa olevien yksittäispäätösten kumulaatio. Tilanne on tällainen polypropeenipäätöksessä, jossa määrätään viisitoista hallinnollista seuraamusta kyseisten yhtiöiden lukumäärän mukaisesti. Kyseinen seikka on erityisen merkittävä sille, kuinka arvioidaan väliintulijan perusteltua intressiä. Väliintulija pyrkii todellisuudessa osallistumaan oikeudenkäyntiin, jonka kohteena ei ole sitä koskeva yksittäispäätös, vaan toinen yksittäispäätös, joka sisältyy samaan asiakirjaan kuin sitä koskeva päätös.

17 — Ks. edellä mainitut määräykset asiassa komissio v. NTN Corporation ja Koyo Seiko (alaviite 15) ja asiassa Scaramuzza v. komissio (alaviite 14).

18 — Näin on juuri siksi, että todetaan, ettei ole olemassa päätösasiakirjaa, joka sisältäisi sekä sitä asianosaista koskevan yksittäispäätöksen, jota väliintulolla pyritään tukemaan, että väliintulijaa koskevan yksittäisen päätöksen. Jos pääasianosainen onnistuu näyttämään toteen, ettei päätösasiakirjaa ole olemassa, tämän päättelyn mukaan myös väliintulija hyötyy siitä välittömästi.

19 — Näin ollen siinäkin tapauksessa, että samassa asiakirjassa on useita yksittäispäätöksiä, kuten nyt käsiteltävässä asiassa, yhtä asianosaista hyödyttävällä kumoamisella ei ole välittömiä positiivisia vaikutuksia muihin nähdén. Tilanne on sama silloinkin, jos kumoaminen perustui päätöksen muotovirheeseen, joka oli välttämättä myös muissa siihen liittyvissä yksittäisissä päätöksissä. Kyseinen näkemys, joka perustuu lähinnä kumoamista koskevan valvonnan logiikkaan, ei ole yllättävä; sen hyväksyvät myös ne jäsenvaltioiden tuomioistuimet, joiden tehtävänä on kumoamista koskevien riita-asioiden ratkaiseminen.

20 — Yhteisöjen tuomioistuin on hyväksynyt tämän näkemyksen edellä alaviitteessä 14 mainitussa asiassa Scaramuzza v. komissio annetussa tuomiossa (7 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

vaatimuksia eli vaatimuksia, jotka ylittävät sen asianosaisen esittämät vaatimukset, jonka tukemiseksi väliintuloa haetaan.²¹ Nyt käsiteltävässä asiassa valittajan, jonka tukemiseksi väliintuloa haetaan, vaatimukset ovat kolmenlaisia:

Siltä osin kuin valittaja sitä vastoin vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin tutkii asian ja kumottuaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion toteaa polypropeenipäätöksen mitättömäksi päätösasiakirjaa rasittavien olennaisten virheiden vuoksi tai sen vuoksi, ettei itse sitä koskevaa päätösasiakirjaa ole, vaatimuksen mahdollinen hyväksyminen hyödyttää myös väliintulijaa: kuten olen näet jo todennut, mitättömyyden toteaminen vaikuttaa *erga omnes*. Tästä näkökulmasta DSM voi osoittaa, että asian ratkaisu koskee sen oikeutta välittömästi ja aktuaalisesti, jotta se voi olla väliintulijana nyt käsiteltävässä valitusasiassa.

Valittaja vaatii ainakin ensimmäisessä oikeusasteessa annetun tuomion kumoamista ja mahdollisesti asian palauttamista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle uutta käsittelyä varten. Kyseinen vaatimus ei kuitenkaan sellaisenaan voi luoda väliintontaa perusteltua intressiä väliintulijan hyväksi, koska Hülsia koskevan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion kumoaminen ei millään tavoin vaikuta DSM:n oikeusasemaan. Vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion kumoamisen yhteydessä päätettäisiin samalla palauttaa asia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle, mahdollinen hyöty, joka siitä koituisi väliintulijalle — mikä parhaassa tapauksessa merkitsisi toivoa siitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaisi polypropeenipäätöksen mitättömäksi tutkittuaan asian uudelleen — tarkoittaisi ainoastaan hypoteettista, välillistä ja tulevaisuudessa toteutuvaa perusteltua intressiä, mikä ei ole riittävää väliintulon tutkittavaksi ottamisen perusteeksi.

Toisaalta kun valittaja vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin tutkii asian kumottuaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antaman tuomion ja toteaa polypropeenipäätöksen pätemättömäksi muotovirheiden tai aineellisten virheiden vuoksi, siitä ei seuraa, että kyseisen päätöksen mahdollinen kumoaminen vaikuttaisi kaikkiin; se vaikuttaisi vain valittajan hyväksi. Tämän vuoksi väliintulija ei voi vedota perusteltuun intressiin polypropeenipäätöksen mahdollisen kumoamisen perusteella.

Valittaja ei myöskään vaadi — eikä voisi-kaan vaatia — että edellä mainitun päätöksen kumoamisen vaikutukset ulotettaisi-

²¹ — Ks. tältä osin asia C-225/91, *Matra v. komissio*, tuomio 15.6.1993 (Kok. 1993, s. I-3203, 11 ja 12 kohta).

siin kaikkiin polypropeenin tuottajiin, jotka ovat päätöksen kohteina.²² Tästä syystä väliintulijan kyseinen vaatimus on jätettävä tutkimatta.

IV Valitusperusteet

17. Edellä esitetyn perusteella DSM:n väliintulo voidaan hyväksyä vain osittain: kuten olen edellä esittänyt, se voidaan hyväksyä vain siltä osin kuin väliintulija tukee valittajan vaatimusta siitä, että yhteisöjen tuomioistuin julistaa polypropeenipäätöksen mitättömäksi sen jälkeen kun se on kumonnut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion.²³ Väliintulijan muita vaatimuksia tai perusteluita, joihin väliintulossa nojaudutaan valittajan muiden vaatimusten tukemiseksi, ei voida tutkia, koska ne eivät täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä.

22 — Ei ole mahdollista tulkita tällä tavoin vaatimusta, jolla valittaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta "toteamaan pätemättömäksi" riidanalaisen päätöksen. Valittaja voi ainoastaan vaatia kyseisen päätöksen kumoamista sitä itseään koskevilta osin. Mitättömyyden toteamista koskevaa tapausta lukuun ottamatta yhteisöjen tuomioistuimet eivät myöskään voi samalla todeta useita yksittäispäätöksiä sisältävän päätöksen yleistä pätemättömyyttä.

23 — Koska komission esittämä oikeudenkäyntiväite perustuu arvioon, jonka yhteisöjen tuomioistuin esitti PVC-tapausten yhteydessä (ks. edellä alaviite 10 ja jäljempänä 20 kohta ja sitä seuraavat kohdat) siitä, aiheuttavatko tietyt päätöksen olennaiset muotovirheet päätöksen mitättömyyden vai vain sen kumottavuuden, se ei ole perusteltu, koska siinä jätetään huomiotta kyseisen tuomion lainvoiman rajat. Se, ettei yhteisöjen tuomioistuin PVC-tapausten yhteydessä hyväksynyt väitettä, jonka mukaan kyseinen päätös on mitätön, ei sulje pois sitä, että päätös voidaan todeta mitättömäksi nyt käsiteltävässä asiassa huolimatta näihin kahteen asiaan liittyvistä yhtäläisyyksistä.

A Komission päätöksen muotovirheitä koskevat valitusperusteet

18. Hüls katsoo, että komission polypropeenipäätöstä, jota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostettu kanne koskee, rasittavat olennaiset muotovirheet, joiden vuoksi se on mitätön tai pätemätön. Se oli viitannut kyseisiin virheisiin tai ainakin antanut selvää ja riittävää selvitystä niiden olemassaolosta kirjelmässä, jonka se oli jättänyt ennen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion antamista. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin rikkoi tiettyjä prosessia koskevia sääntöjä kieltäytyessään tutkimasta kyseisiä seikkoja enemmän, vaikka tätä oli 4.3.1992 päivytyssä kirjelmässä kehoitettu menettelemään näin. Lisäksi kyseinen kieltäytyminen perustui virheellisiin perusteluihin: ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulkitsi valittajan mukaan virheellisesti mitättömän päätöksen ja laillisuusolettaman käsitteitä.

Tutkin jäljempänä aluksi valitusperusteen, joka koskee kyseisten periaatteiden tulkin-
taa, ja tämän jälkeen väitetyjä menettely-
tapavirheitä koskevaa kysymystä.

1) *Asiaa koskevat oikeussäännöt ja PVC-tapauksia koskeva yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö*

Työjärjestyksen 62 artiklassa määrätään seuraavaa:

a) Sovellettavat oikeussäännöt

”Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi kuultuaan julkisasiamiestä määrätä suullisen käsittelyn aloitettavaksi uudestaan.”

19. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään seuraavaa:

Työjärjestyksen 64 artiklan 4 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään seuraavaa:

”Asian käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu kirjallisen käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin.”

”Kukin asianosainen voi asian käsittelyssä vaiheessa tahansa ehdottaa prosessinjohtotoimiin ryhtymistä tai niiden muuttamista. Tässä tapauksessa muita asianosaisia kuullaan ennen kuin näistä toimista määrätään.”

Työjärjestyksen 60 artiklassa ja 61 artiklan 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

On erityisesti syytä mainita määräykset, jotka koskevat purkamishakemusta tuomion ottamiseksi uudelleen käsiteltäväksi.

”Jos asiassa ei ole nimetty julkisasiamiestä, presidentti julistaa puheenvuorojen päättyneen suullisen käsittelyn päättyneeksi — — .

ETY:n tuomioistuimen perussäännön 41 artiklassa, jota sovelletaan myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käytävään oikeudenkäyntiin, määrätään seuraavaa:

Julkisasiamiehen esitettyä suullisesti tai kirjallisesti ratkaisuehdotuksensa presidentti julistaa suullisen käsittelyn päättyneeksi.”

”Hakemus tuomion ottamiseksi uudelleen yhteisön tuomioistuimessa käsiteltäväksi voidaan tehdä vain, jos tietoon tulee merkitykseltään ratkaiseva tosiseikka, joka ei ole ollut yhteisön tuomioistuimen eikä uutta käsittelyä pyytävän asianosaisen tiedossa tuomiota annettaessa.”

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 125 artikla täydentää kyseistä määräystä seuraavasti:

”Purkamishakemus tuomion ottamiseksi uudelleen käsiteltäväksi on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hakija on saanut tiedon hakemuksen perusteena olevan tosiseikan olemassaolosta, sanotun kuitenkin rajoittamatta EY:n perussäännön 41 artiklan kolmannessa kohdassa, EHTY:n perussäännön 38 artiklan kolmannessa kohdassa ja Euratomin perussäännön 42 artiklan kolmannessa kohdassa määrätyn kymmenen vuoden määräajan soveltamista.”

b) PVC-tapauksissa annettu yhteisöjen tuomioistuimen tuomio

20. Kyseinen yhteisöjen tuomioistuimen tuomio²⁴ on erityisen tärkeä nyt käsiteltävässä asiassa esitettyjen kysymysten ratkaisemiseksi. PVC-tapauksia koskevan 27.2.1992 annetun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion osalta voidaan tutkia niitä oikeusvaikutuksia, joita aiheutui siitä, ettei komission puheenjohtajan ja pääsihteerin allekirjoituksillaan komission työjärjestyksen 12 artiklan määräysten mukaisesti todistusvoimaiseksi saattamaa alkuperäiskappaletta ollut olemassa.²⁵

24 — Ks. edellä alaviite 10.

25 — PVC-tapausten yhteydessä todistusvoimaiseksi saatetun alkuperäiskappaleten puuttuminen ja siten komission työjärjestyksen 12 artiklan rikkominen todettiin tuomiossa, eikä komissio kiistänyt sitä. Toisin kuin polypropeenitapauksiin liittyvien tosiseikkojen osalta, yhteisöjen tuomioistuimen oli tämän vuoksi rajoitettava määrittelemään komission työjärjestyksen 12 artiklan aikaisemmin todetun rikkomisen oikeusvaikutukset.

21. Aluksi yhteisöjen tuomioistuin totesi, ettei kyseinen muotovirhe aiheuttanut päätöksen mitättömyyttä. Arvio perustui seuraaviin näkemyksiin:²⁶ yhteisön toimielinten päätöksiä koskee pääsääntöisesti laillisuusolettama. Poikkeuksena kyseisestä periaatteesta sellaisilla päätöksillä, joita rasittaa virhe, ”joka on niin ilmeisen vakava, ettei sitä voida hyväksyä yhteisön oikeusjärjestyksessä”, ei ole oikeusvaikutuksia, jolloin laillisuusolettama ei koske niitä, ja niitä on pidettävä ”oikeudellisesti mitättöminä”. Päätöksen mitättömyyden toteaminen on kuitenkin oikeusvarmuusyistä rajattava koskemaan ”aivan äärimmäisiä tapauksia”. Yhteisöjen tuomioistuin totesi nyt käsiteltävistä muotovirheistä seuraavaa: ”Tarkastellaanpa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamia toimivallan käyttöä ja muutosäännösten noudattamista koskevia komission päätöksentekomenettelyä rasittavia virheitä erikseen tai kokonaisuutena, ne eivät myöskään näytä olevan niin ilmeisen vakavia, että kyseistä päätöstä olisi pidettävä oikeudellisesti mitättömänä”.

22. Todettuaan vääräksi mitättömyyttä koskeneen arvion, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oli tehnyt ratkaistessaan pääasian, yhteisöjen tuomioistuin tutki, tarjosivatko samat muotovirheet toisen perusteen päätöksen kumoamiseksi.²⁷ Se otti tältä osin huomioon kolme tärkeää seikkaa: yhteisöjen tuomioistuin korosti ensinnäkin komission toi-

26 — Tuomion 48—54 kohta.

27 — Tuomion 61—78 kohta.

mintaa säätelevän kollegisen päätöksen teon periaatteen perustavanlaatuisuutta.²⁸ Kyseisen periaatteen noudattaminen on kiistatta tärkeää oikeussubjektien kannalta erityisesti silloin, kun perustamissopimuksen 85 artiklan rikkomisia toteavilla komission päätöksillä annetaan määräyksiä ja määrätään sakkoja rikkomisiin syylistyneille yrityksille. Toiseksi yhteisöjen tuomioistuin kiinnitti huomiota komission velvollisuuteen perustella kyseiset päätökset perustamissopimuksen 190 artiklan mukaisesti. Kyseisestä velvollisuudesta seuraa, että ”koska päätöksen päätösosa ja perustelut ovat siis jakamaton kokonaisuus, yksinomaan kollegion tehtävänä on päättää molemmista kollegisen päätöksen teon periaatteen mukaisesti”. Kolmanneksi yhteisöjen tuomioistuin mainitsee säännön, jonka mukaan varsinkaan sellaisia komission päätöksiä, joissa todetaan 85 artiklan rikkominen, ei voida valtuutuksella antaa kilpailuasioista vastaavan komission jäsenen tehtäväksi.

23. Tämän vuoksi komissiolla on velvollisuus ”muun muassa toteuttaa sellaiset toimenpiteet, joiden perusteella voidaan varmuudella yksilöidä kollegion tekemien päätösten täydellinen sanamuoto”. Komission työjärjestyksen 12 artiklan määräys on annettu juuri kyseisen velvollisuuden vuoksi. Tämän vuoksi ”12 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätty päätösten todistusvoimaiseksi saattaminen ei todellakaan ole komission väittämällä tavalla pelkkä muodollisuus asioiden muistamiseksi, vaan sillä pyritään takaamaan oikeusvarmuus varmistamalla kollegion tekemä päätös todistusvoimaisilla kielillä. Sen perusteella voidaan siis kiistatapauk-

sisä selvittää, vastaavtko tiedoksi annetut tai julkaistut päätökset täysin kollegion tekemää päätöstä ja samalla päätöksentekijän tahtoa. Siitä seuraa, että päätösten todistusvoimaiseksi saattaminen — on ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettu olennainen menettelymääräys, jonka rikkominen voi olla kumoamiskanteen perusteena”.

24. Edellä mainitusta yhteisöjen tuomioistuimen tuomiosta seuraa, että edellä mainittujen määräysten mukaisesti todistusvoimaiseksi saatetun alkuperäiskappaleen puuttumisella rikotaan sellaisenaan olennaista menettelymääräystä, mutta se ei ole päätöksen mitättömyyden peruste.²⁹

2) Valituksenalainen tuomio

25. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien hylkäsi valittajan 4.3.1992 päivätysissä

29 — Edellä mainittua oikeuskäytäntöä vastaan voitaisiin mahdollisesti väittää, ettei kyseinen ratkaisu anna mahdollisuutta käsitellä riittävän ankarasti niinkin vakavaa komission tekemää virhettä kuin työjärjestyksen 12 artiklan rikkominen. Tietyissä jäsenvaltioissa sovellettavien julkisoikeudellisten säännösten vuoksi oikeusoppineet saattavat hämmästellä sitä, että tosiasiaa allekirjoittamatonta päätöstä ei julisteta mitättömäksi. Ei kuitenkaan voida unohtaa sitä, että tehdessään tämän päätelmän yhteisöjen tuomioistuin otti huomioon yhteisön toimielinten ”hallinnollisen” toiminnan erityispiirteet ja totesi — oman käsitykseni mukaan — että luokittelemalla kyseisen rikkomisen ”olennaisen menettelymääräyksen rikkomiseksi”, joka aiheuttaa päätöksen pätemättömyyden, se suosii parhaiten sekä yhteisön toimielinten harmonista toimintaa että kyseisten yksityisten perusteluita intressejä. Tästä syystä ja huolimatta epäilyistä, joita on esitetty siitä, oliko seuraamus komission PVC-tapausten yhteydessä tekemästä rikkomisesta riittävän ankara, pidän samaa oikeudellista ratkaisua hyväksyttävänä myös nyt käsiteltävissä asioissa.

28 — Yhteisöjen tuomioistuin vetoaa asiaan 5/85, AKZO Chemie v. komissio, tuomio 23.9.1986 (Kok. 1986, s. 2583).

kirjelmässään esittämät vaatimukset³⁰ seuraavin perusteluin, jotka on esitetty valituksenalaisen tuomion 384 ja 385 kohdassa:

”On aluksi todettava, ettei edellä mainittu 27.2.1992 annettu tuomio voi sellaisenaan olla suullisen käsittelyn uudelleen aloittamisen perusteena nyt käsiteltävässä asiassa. Lisäksi toisin kuin perusteluissa, jotka kantaja oli esittänyt PVC-tapausten yhteydessä (ks. 27.2.1992 annetun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion 13 kohta), nyt käsiteltävän asian kantaja ei ole suullisen käsittelyn päättymiseen mennessä väittänyt tai edes vihjannut, että riidanalainen päätös olisi mitätön väitettyjen virheiden vuoksi. On siis pohdittava, onko kantaja perustellut riittävästi sitä, miksi nyt käsiteltävässä asiassa toisin kuin PVC-tapauksissa ei ole aikaisemmin vedottu väitettyihin virheisiin, joiden joka tapauksessa oli täytyntä tapahtua ennen kanteen nostamista. Vaikka yhteisöjen tuomioistuimen on ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklan toiseen kohtaan perustuvaa kumoamiskannetta tutkiessaan tutkittava viran puolesta, onko riidanalainen päätös mahdollisesti mitätön, se ei kuitenkaan merkitse sitä, että joka kerta tutkittaessa ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklan toiseen kohtaan perustuvaa kannetta olisi viran puolesta ryhdyttävä selvityksiin riidanalaisen päätöksen mahdollisen mitättömyyden toteamiseksi. Tuomioistuimen on tutkittava tämä kysymys viran puolesta vain siltä osin kuin asianosaiset esittävät riittävä selvitystä, jonka perusteella voidaan epäillä riidanalaisen päätöksen olevan mitätön. Tässä tapauksessa kantajan esit-

tämässä perusteluissa ei ole esitetty riittävä selvitystä siitä, että päätös saattaisi olla mitätön. Kantaja on kirjelmänsä I kohdan 2 alakohdassa vedonnut komission työjärjestyksessä määrättyjen kieliä koskevien järjestelyjen väitettyyn rikkomiseen. Sellainen rikkominen ei kuitenkaan voi aiheuttaa riidanalaisen päätöksen mitättömyyttä vaan ainoastaan sen kumoamisen — jos siihen on vedottu ajoissa. Kantaja on lisäksi kirjelmänsä I kohdan 3 alakohdassa väittänyt, että PVC-tapausten yhteydessä vallinneiden olosuhteiden perusteella on tosiasiallisia perusteita olettaa, että komissio myös muutti polypropeenipäätöksiansä jälkikäteen olematta siihen toimivaltainen. Kantaja ei ole kuitenkaan selittänyt, miksi komissio olisi muuttanut päätöstä jälkikäteen vuonna 1986 eli tavanomaisessa tilanteessa, joka eroaa merkittävästi ns. PVC-tapaukseen liittyvistä erityisistä olosuhteista, jotka johtuivat siitä, että komission toimikausi oli päätymässä tammi-kuussa 1989. Pelkkä viittaus ’tietämättömyyteen tehdystä virheestä’ ei ole tältä osin riittävä. Kantajan tämän osalta esittämä yleisluonteinen oletamus ei ole riittävä peruste asian selvittämistoimien määräämiseksi suullisen käsittelyn uudelleen aloittamisen jälkeen.

Lopuksi kantajan kirjelmänsä I kohdan 1 alakohdassa esittämiä väitteitä on tulkittava siten, että siinä väitetään komission

30 — Ks. edellä 5 kohta.

edustajien PVC-tapausten yhteydessä antamien lausuntojen perusteella, ettei riidanalaisen päätöksen alkuperäiskappaletta, joka olisi saatettu todistusvoimaiseksi komission puheenjohtajan ja pääsihteerin allekirjoituksilla, ole olemassa. Vaikka tällainen väitetty virhe olisi tehty, se ei kuitenkaan sellaisenaan aiheuttaisi riidanalaisen päätöksen mitättömyyttä. Toisin kuin edellä useaan kertaan mainituissa ns. PVC-tapauksissa, nyt käsiteltävässä asiassa kantaja ei näet ole esittänyt mitään konkreettista selvitystä, jonka perusteella voitaisiin olettaa, että periaatetta, jonka mukaan tehtyä päätöstä ei voida muuttaa, olisi loukattu riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen ja että se näin ollen olisi kantajan eduksi menettänyt siihen ensi arviolta liittyvän laillisuusolehtaman. Tällaisessa tapauksessa pelkästään se seikka, että asianmukaisesti todistusvoimaiseksi saatettu alkuperäiskappale puuttuu, ei sellaisenaan aiheuta riidanalaisen päätöksen mitättömyyttä. Näin ollen ei ollut tarpeen aloittaa suullista käsittelyä uudelleen tälläkään perusteella uusien asian selvittämistoimien määräämiseksi. Koska kantajan väitteet eivät voisi olla tuomion purkamista koskevan hakemuksen perusteina, ei ollut tarpeen hyväksyä suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskevaa kantajan vaatimusta.”

3) *Valitusperusteiden tutkiminen*

a) Muutoksenhakutuomioistuimen toimivallan rajat

26. Mielestäni on aluksi vastattava Hülsin esittämään kysymykseen, joka koskee

muutoksenhakutuomioistuimen toimivallan rajoja.

Valittaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta määräämään täydentävistä asian selvittämistoimista, jotka koskevat polypropeenipäätöstä rasittavien muotovirheiden olemassaoloa, mikäli tuomioistuin katsoo tämän tarpeelliseksi. Kyseiset virheet on mainittu valituskirjelmässä. Valittajan mukaan muutoksenhakuvaiheessakin valta määrätä täydentävistä asian selvittämistoimista liittyy läheisesti jokaiselle yhteisössä tuomiovaltaa käyttävälle toimielimelle kuuluvaan velvollisuuteen tutkia täydellisesti ja viran puolesta hallinnollista menettelyä ja oikeudenkäyntimenettelyä edeltävää menettelyä mahdollisesti rasittavien virheiden olemassaoloa.

27. Siitä, voiko yhteisöjen tuomioistuin määrätä asian selvittämistoimista muutoksenhakuvaiheessa todetakseen komission riidanalaisista päätöistä mahdollisesti rasittavat muotovirheet, on huomautettava seuraavaa: muutoksenhakutuomioistuimen harjoittaman valvonnan luonteesta, sellaisena kuin se ymmärretään jäsenvaltioiden oikeudenkäyntijärjestelmissä ja sellaisena kuin se on kuvattu ETY:n tuomioistuimen perussäännön ja yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen asiaa koskevissa määräyksissä, seuraa, että valvonta rajoittuu pääasian käsitelleen tuomioistuimen päätöksen laillisuuden valvontaan, eli sillä pyritään arvioimaan oikeudellisesti kyseisen tuomioistuimen oikeudellista ratkaisutoimin-

taa sen toteamien tosiseikkojen perusteella. Muutoksenhakutuomioistuin voi sen sijaan arvioida todisteita ainoastaan silloin, jos on esitetty tosiseikkojen virheellistä arviointia (dénaturation des faits) koskeva peruste.³¹ Tämän vuoksi täydentävien asian selvittämistoimien määrääminen muutoksenhakuvaiheessa on mahdotonta.³²

Edellä esitetyn perusteella on siis hylättävä valittajan yhteisöjen tuomioistuimelle esittämä täydentäviä asian selvittämistoimia koskeva vaatimus, joka koskee komission polypropeenipäätöksen väitettä virheitä.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen virheellinen tulkinta mitättömän päätöksen ja laillisuusolettaman käsitteistä

— Asianosaisten väitteet ja niiden perusteet

28. Valittaja väittää, että valituksenalainen tuomio on kumottava sillä perusteella, että

31 — Kuten asiassa C-136/92 P, komissio v. Brazzelli Lualdi ym., 1.6.1994 annetussa tuomiossa (Kok. 1994, s. I-1981, 49 kohta) todetaan, ”ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on siis yksinomainen toimivalta todeta tosiseikat lukuun ottamatta niitä tapauksia, joissa sen toteamusten aineelliset virheet johtuvat sille jätetyistä asiakirjoista.”

32 — Asian selvittämistoimien määräämistä koskeva kielto on voimassa sekä ennen kuin muutoksenhakutuomioistuin on antanut ratkaisun valitukseen että sen jälkeen kun valitus on hyväksytty ja pohditaan, palautetaanko asia pääasian käsitteille tuomioistuimelle ratkaistavaksi. Valituksen käsittelyä edeltävässä vaiheessa kielto perustuu periaatteeseen, jonka mukaan pääasian käsitteeseen tuomioistuimen oikeudellisessa ratkaisutoiminnassa ei voida todeta virheitä sellaisen seikan perusteella, joka ei ole ollut kyseisen tuomioistuimen tiedossa. Valituksen käsittelyä seuraavasta vaiheesta määrätään ETY:n tuomioistuimen perussäännön 54 artiklassa, että yhteisöjen tuomioistuin voi ratkaista asian lopullisesti itse, ”jos asia on ratkaisukelpoinen”. Jos täydentävät asian selvittämistoimet ovat tarpeen, se merkitsee sitä, ettei asia ole ratkaisukelpoinen.

ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulkitsee ja soveltaa virheellisesti oikeudellisia käsitteitä ”mitätön” päätös ja ”laillisuusolettama”.

Hülsin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli erityisesti katsonut virheellisesti, ettei päätös, jota ei ole asianmukaisesti allekirjoitettu, ole oikeudellisesti mitätön vaan että sitä koskee laillisuusolettama. Tällaisella arvioinnilla loukataan sen mukaan yleisesti hyväksytyjä päätösten mitättömyyttä koskevia periaatteita, sellaisina kuin kyseiset periaatteet on vahvistettu oikeuskäytännössä.³³ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulkitsee lisäksi virheellisesti laillisuusolettaman käsitettä ja hallintotoimen tosiasiallisen tapahtumisen oppia (théorie de l'apparence) tukeakseen asiaa koskevaa näkemystä. Valittajan mukaan hallintotoimen tosiasiallisen tapahtumisen oppi ei voi kat-

33 — Yhdistetyt asiat 7/56, 3/57, 4/57, 5/57, 6/57 ja 7/57, Algera ym. v. EHTY:n yhteinen edustajakokous, tuomio 12.7.1957 (Kok. 1957, s. 81). Valittajan mukaan kyseinen tuomio koskee jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä yleisesti hyväksytyjä periaatteita, ja siinä luokitellaan mitättömiksi kaikki päätökset, joita rasittavat erityisen vakavat ja ilmeiset virheet. Valittaja päätelee yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella, että päätöksen allekirjoituksen puuttuminen on tällainen vakava ja ilmeinen virhe. Se viittaa tältä osin julkisasiamies Trabucchin antamaan ratkaisuehdotukseen yhdistetyissä asioissa 15/73—33/73, 52/73, 53/73, 57/73—109/73, 116/73, 117/73, 123/73, 132/73, 135/73, 136/73 ja 137/73, Kortner-Schots ym. v. neuvosto, komissio ja parlamentti, tuomio 21.2.1974 (Kok. 1974, s. 177) sekä julkisasiamies Mischon antamaan ratkaisuehdotukseen asiassa 15/87, Consorzio Cooperative d'Abruzzo v. komissio, tuomio 26.2.1987 (Kok. 1987, s. 1005). Hülsin mukaan tarvittavien allekirjoitusten puuttuminen polypropeenipäätöksestä on aivan ilmeistä. Samalla tavoin valittaja väittää osoittaneensa 4.3.1992 päivätyssä kirjelmässään, että se epäili toista erityisen vakavaa ja ilmeistä virhettä, joka koski polypropeenipäätöksen sisällön muuttamista päätöksen jälkeen. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei julistanut kyseistä päätöstä alun perin mitättömäksi, se tulkitsee valittajan mukaan ”mitättömän” päätöksen käsitettä yhteisön oikeuden vastaisesti.

taa niin perustavanlaatuisia ja näkyviä muotovirheitä kuin komission polypropeenipäätöksessä olevia virheitä. Hülsin mukaan turvautuminen laillisuusolettamaan päätöksen pätevyuden perusteena on epäjohdonmukaista ja merkitsee menemistä asioiden edelle.

— Vastaus edellä mainittuihin perusteisiin

Hüls väittää, ettei yhteisöjen tuomioistuimen PVC-tuomiossa ole kumottu kyseisiä väitteitä; riidanalainen päätös oli mitättömäksi toteamisen sijasta kumottava olennaisen menettelymääräyksen rikkomisen vuoksi.

29. Komissio pyrkii kiistämään kyseiset väitteet viittaamalla PVC-tapauksissa annettuun yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisuun. Komission mukaan valittajan kuvaamien virheiden rasittamien päätösten mitättömyyttä koskeva kysymys ei ole enää ajankohtainen PVC-tuomion jälkeen. Komissio väittää lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin menetteli perustellusti, kun tämä ei todennut polypropenipäätöstä pätemättömäksi: komission mielestä ei näet ole olemassa riittävää näyttöä niistä puutteista ja muotovirheistä, joihin Hüls vetoaa.³⁴

34 — Välttämättömyydestä osoittaa tällaiset muotovirheet täysin toren komissio viittaa edellä mainittuun PVC-tuomioon sekä asiaan T-43/92, Dunlop Slazenger v. komissio, tuomio 7.7.1994 (Kok. 1994, s. II-441), asiaan T-34/95, Fiatagri ja New Holland Ford v. komissio, tuomio 27.10.1994 (Kok. 1994, s. II-905) ja asiaan T-35/92, Deere v. komissio, tuomio 27.10.1994 (Kok. 1994, s. II-957).

i) Muutoksenhakutuomioistuimen valvonnan ulottuvuus viran puolesta tutkittavissa kysymyksissä

30. Tältä osin on tutkittava, vaikuttaako sellaisen valitusperusteen luonne, jota pääasian käsitellyttä tuomioistuinta (ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) vaaditaan tutkimaan viran puolesta, siihen tapaan, jolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviota kyseisestä perusteesta valvotaan muutoksenhaun yhteydessä.³⁵ Perusteen kuuluminen niihin perusteisiin, jotka tutkitaan viran puolesta, ei merkitse ilman muuta sitä, että siihen voitaisiin vedota ja että se voitaisiin tutkia ensi kertaa muutoksenhakuvaiheessa, eikä myöskään sitä, että muutoksenhakutuomioistuimen harjoittama valvonta ulottuisi kysymyksiin, joita ei ollut esitetty eikä käsitelty ensimmäisessä oikeusasteessa. Muutoksenhakutuomioistuin ei voi edes viran puolesta tutkittavien kysymysten osalta muuttua pääasian uudelleen käsitteleväksi oikeusasteeksi. Sen ainoana tehtävänä on ETY:n tuomioistuimen perussäännön 51 artiklan 1 kohdan mukaisesti löytää oikeudelliset virheet, jotka mahdollisesti rasittavat ensimmäisessä oikeus-

35 — Sekä mitättömyys että olennaiset muotovirheet, joihin Hüls vetoaa, kuuluvat viran puolesta tutkittaviin kysymyksiin. Ks. esim. asia 1/54, Ranska v. EHTY:n korkea viranomainen, tuomio 21.12.1954 (Kok. 1954, s. 7); asia 2/54, Italia v. EHTY:n korkea viranomainen, tuomio 21.12.1954 (Kok. 1954, s. 73); asia 18/57, Nold v. EHTY:n korkea viranomainen, tuomio 20.3.1959 (Kok. 1959, s. 89); asia C-291/89, Interhotel v. komissio, tuomio 7.5.1991 (Kok. 1991, s. I-2257, 14 kohta) ja asia C-304/89, Oliveira v. komissio, tuomio 7.5.1991 (Kok. 1991, s. I-2283, 18 kohta).

asteessa annettua tuomiota. Kun yhteisöjen tuomioistuin tutkii, onko riidanalaisessa polypropeenipäätöksessä olennaisia muotovirheitä, sen on tämän vuoksi rajoituttava yhtäältä tutkimaan, luokitteliko pääasian käsitellyt tuomioistuin asianmukaisesti todetut tosiseikat asiaa koskevan oikeussäännön mukaisesti, ja toisaalta, jos valituksessa niin vaaditaan, selvittämään, laiminlöikö pääasian käsitellyt tuomioistuin tutkia vastaavanlaiset tosiseikkoja koskeneet väitteet, jotka sille oli pätevästi esitetty.

31. Kuten edellä esitettiin, valittajan esittämät muut perusteet, joilla se pyrkii täydentämään 4.3.1992 päivättyä kirjelmäänsä ja jotka koskevat muutoksenhakutuomioistuimen harjoittaman valvonnan rajoja, on hylättävä.³⁶

ii) Riidanalaisista päätöistä rasittavien, asianmukaisesti toteen näytettyjen muotovirheiden olemassaolo

36 — En voi pitää oikeana näkemystä, jonka mukaan kaikkiin virheisiin, jotka perustuvat suoraan riidanalaisen päätöksen sanamuotoon, sellaisena kuin se sisältyy asiakirjoihin, joiden perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki ratkaisunsa, voitaisiin vedota ensi kertaa muutoksenhaun yhteydessä. Koska riidanalainen päätös ei kuulu ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäyntiasiakirjoihin, se ei voi olla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion valitusperusteiden laatimisen perustana. Kuten jo mainitsin, loogisuus ja muutoksenhakutuomioistuimen harjoittaman valvonnan merkitys yhteisön oikeusjärjestykseen kuuluvassa oikeudenkäyntijärjestelmässä edellyttävät peruseriaatteenaan, että valitusperusteet, joihin voidaan vedota, rajoitetaan koskemaan ainoastaan ensimmäisessä oikeusasteessa tehtyä arviota rasittaviin oikeudellisiin virheisiin, jotka voivat käydä ilmi valituksenalaisen tuomion sanamuodosta ja muista oikeudenkäyntiasiakirjoista. Kyseinen periaate tarkoittaa, että ensimmäisessä oikeusasteessa riitautetun päätöksen sisältöön liittyvät valitusperusteet on hylättävä. Riidanalainen päätös on vain todiste, jonka arviointi kuuluu yksinomaan pääasian käsitellelle tuomioistuimelle eli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.

32. Edellä esitetyn perusteella totean, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tehnyt oikeudellista virhettä yksilöidessään ja arvioidessaan seikkoja, joiden perusteella polypropeenipäätöstä rasittaisivat olennaiset muotovirheet. Valituksenalaisesta tuomiosta ei käy ilmi, että pääasian käsitellessään tuomioistuimella olisi ollut käytettävissään luonteeltaan tällaisia tai niin tärkeitä seikkoja, eikä varsinkaan, että se olisi arvioinut niitä väärin.

33. Täsmennän vielä, että niiden muotovirheiden osalta, joihin edellä on vedottu, on pidettävä erityisen tärkeänä muotovirheenä sitä, joka liittyi komission työjärjestyksen 12 artiklan mukaisesti todistusvoimaiseksi saatetun komission päätöksen alkuperäiskappaleen puuttumiseen. Kyseisen virheen erityinen merkitys käy selvästi ilmi edellä mainitusta PVC-tapauksissa annetusta yhteisöjen tuomioistuimen tuomiosta. Kyseisessä tuomiossa³⁷ yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että päätösten todistusvoimaiseksi saattaminen oli olennainen menettelymääräys, jonka noudattamisen ansiosta voidaan varmuudella yksilöidä tutkittavan päätöksen sisältö, kieli ja perustelut. Kyseisen tuomion perusteluista käy lisäksi ilmi, että todistusvoimaiseksi saattamatta jättäminen merkitsee automaattisesti virheen rasittaman päätöksen kumoamista, ilman että olisi tarpeen näyttää toteen, että päätöksen sisältöä oli myöhemmin muutettu tai ettei kieliä koskevia järjestelyjä ole noudatettu.

34. Nyt käsiteltävässä asiassa on kuitenkin todettava, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin todennut riidanalaisen polypropeenipäätöksen asianmukaisesti todis-

37 — Mainittu edellä alaviitteessä 10, tuomion 73 ja 76 kohta.

tusvoimaiseksi saatetun alkuperäiskappaleen puuttumista ja ettei valittaja ole väittänyt, että se olisi selvästi ja konkreettisesti vedonnut kyseiseen perusteeseen tai asianmukaisesti toteen näytettyihin seikkoihin, joihin kyseiset muotovirheet perustuisivat. Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhetä, kun se ei katsonut olennaisten muotovirheiden rasittavan komission riidanalaista päätöstä.

iii) Valituksen kohteena olevan tuomion 385 kohdan asianmukaisuus

35. Näiden selvennysten jälkeen on seuraavaksi tutkittava sen valitusperusteen paikkansapitävyys, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulkitsi ja sovelsi virheellisesti ”mitättömän” päätöksen ja ”laillisuusolettaman” käsitteitä.

36. Minusta ei todellakaan näytä siltä, että valituksen kohteena olevan tuomion 385 kohdassa esitetty oikeudellinen päätely olisi asianmukainen. Sen puutteet liittyvät siihen, miten siinä perustellaan toteamusta, jonka mukaan ei ole tarpeen todeta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa riitautettua päätöstä mitättömäksi. Kyseinen perustelu on mielestäni selvä oikeellisuutensa osalta.³⁸ Ensinnäkin laillisuusolettaman käyttäminen päätöksen mitättömyyden kieltämiseksi on mielestäni

oikeudellisesti väärin. Kuten lisäksi valittaja toteaa ja PVC-tapauksissa tehdystä yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitusta arvioinnista ilmenee, päätöksen pätevyyden arviointi edeltää loogisesti laillisuusolettaman perustana olevien seikkojen arviota, jonka välttämätön edellytys se on. Seuraava näkökohta on merkityksellisempi, sillä se kattaa ne tapaukset, joiden osalta komission työjärjestyksen 12 artiklan rikkominen aiheuttaa kyseisen lainvastaisuuden rasittaman päätöksen kumoamisen eikä mitättömyyttä: ei voida vedota sellaisen päätöksen laillisuusolettamaan, joka on ollut kanteen kohteena, kyseisen päätöksen riitauttavien asianosaisten esittämien väitteiden ja perusteiden kumoamiseksi. Toisin sanoen ei ole mahdollista kumota riidanalaisen päätöksen muotovirhettä koskevaa perustetta vetoamalla sitä koskevaan laillisuusolettamaan: kyseinen olettama ei näet estä laillisuusvalvontaa.

37. Myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asettama velvollisuus esittää ”konkreettista selvitystä” laillisuusolettaman kumoamiseksi, jotta voitaisiin vahvistaa päätöksen olevan mitätön, herättää epäilyksiä siitä, voiko se olla todistustaakkaa koskevien sääntöjen mukainen.³⁹

38. Näistä virheistä huolimatta katson, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiota pidä kumota, sillä rat-

38 — Ks. tästä jäljempänä.

39 — Ks. jäljempänä 50 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

kaisu, johon siinä päädytään vastauksena riidanalaisen päätöksen mitättömyyttä koskeviin Hülsin väitteisiin on oikea riippumatta erityisistä perusteista, joita tuomiossa tältä osin esitetään. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin menettelee perustellusti katsoessaan, että vaikka polypropeenipäätöksessä mahdollisesti olisi virheitä, ne eivät tekisi päätöksestä mitätöntä. Tämä näkemys on vahvistettu PVC-tapauksissa annetussa yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa päätelmissä, jotka olen esittänyt edellä tässä ratkaisuehdotuksessa.⁴⁰ Jos yhteisöjen tuomioistuin toteaa, että vaikka valituksenalaisen tuomion perustelut ovat virheellisiä, päätelmät, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tekee tuomiolauselmassaan, ovat oikeita, on oikeuskäytännön mukaan hylättävä Hülsin esittämä valitusperuste samoin kuin DSM:n väliintulo kokonaisuudessaan.⁴¹

c) Riidanalaista päätöstä rasittavien olennaisten muotovirheiden mahdollinen olemassaolo

39. Vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioitavaksi saatettujen seikkojen perusteella ei voidakaan päätellä, että riidanalaisen päätöksen tekijä olisi tehnyt olennaisia virheitä, on vielä tutkittava, olivatko kyseiset seikat sellaisia, että suullinen käsittely olisi niiden perusteella

pitänyt aloittaa uudelleen uusien prosessinjohtotoimien määrittämiseksi.

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

40. Valittaja väittää, että hylätessään suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeneen vaatimuksen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin rikkoi yhteisön oikeutta, koska se sovelsi virheellisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 62 artiklaa ja 64 artiklan 3 kohdan d alakohtaa sekä ETY:n tuomioistuimen perussäännön 21 artiklaa. Valittaja korostaa tältä osin sitä erityistä asemaa, joka kyseisillä määräyksillä on yhteisön oikeussuojajärjestelmässä. Se täsmentää lisäksi, että kyseisissä määräyksissä annetaan tarvittavat prosessuaaliset takeet asianosaisten puolustautumisoikeuksien turvaamiseksi.

41. Hülsin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella ei ole harkintavaltaa suullisen käsittelyn uudelleen aloittamisen määrittämisen osalta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 62 artiklaa on tulkittava siten, että siinä veloitetaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin aloittamaan suullinen käsittely uudelleen joka kerta, kun joku

40 — Ks. edellä 20 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

41 — Asia C-36/92 P, SEP v. komissio, tuomio 19.5.1994 (Kok. 1994, s. I-1911, 33 kohta).

asianosaisista sitä vaatii, jos vaatimus perustuu asian ratkaisun kannalta merkityksellisiin tosiseikkoihin, jotka eivät olleet asianosaisen tiedossa ja joihin se ei näin ollen ollut voinut vedota ennen suullisen käsittelyn päättymistä.⁴² Valittaja pitää tällaisina tosiseikkoina komission edustajien 10.12.1991 PVC-tapausten yhteydessä paljastamia seikkoja: koska nämä seikat olivat merkittäviä ja yleisiä, ne ulottuvat laajemmalle kuin vain viimeksi mainittuun tapaukseen ja koskevat välittömästi nyt käsiteltävän asian kohteena olevaa polypropeenipäätöstä. Kyseisten paljastusten mukaan komissio ei ollut noudattanut ensinnäkään velvollisuutta saattaa päätöksensä alkuperäiskappaleet todistusvoimaisiksi työjärjestyksensä 12 artiklan mukaisesti, toiseksi päätösten kieliä koskevia järjestelyjä ja lopuksi tehdyn päätöksen sisällön muuttamista jälkikäteen koskevaa kieltoa. Valittaja väittää, etteivät kyseiset seikat olleet voineet olla sen tiedossa ennen 10.12.1991 tehtyjä paljastuksia, koska sillä ei ollut mitään tietoa näiden seikkojen tapahtumisesta. Se korostaa myös, että nämä seikat kumoavat komission polypropeenipäätöksen laillisuusolettaman. Näin ollen on kyse ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisun kannalta merkittävistä seikoista. PVC-tapauksissa antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että erityisesti asianmukaisesti todistusvoimaiseksi saatetun alkuperäiskappaleen puuttuminen merkitsi olennaisen menettelymääräyksen rikkomista, joka johti riidanalaisen päätöksen kumoamiseen, ilman että oli tarpeen esittää muita todisteita. Hüls huomauttaa siitä, onko se esittänyt suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeneen vaatimuksensa määräajassa, että se sai tiedon kyseisistä ratkaisevista tosisei-

koista vasta 10.12.1991. Missään tapauksessa suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskevan vaatimuksen esittämistä eivät koske mitkään vanhentumisajat. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 125 artiklassa määrätty kolmen kuukauden määräaika koskee valittajan mukaan vain purkamishakemusta muutoksenhakukeinona, ja koska sillä rajoitetaan prosessuaalista oikeutta, sitä ei voida soveltaa analogisesti käsittelyn uudelleen aloittamista koskevaan vaatimukseen.

42. Valittaja väittää seuraten lähes samantyyppistä ajattelutapaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiossa rikotaan myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklan 3 kohdan d alakohdan määräyksiä, sellaisina kuin kyseisiä määräyksiä on tulkittava yhdessä työjärjestyksen 64 artiklan 1 kohdan ja ETY:n tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan kanssa. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on velvollisuus vastaanottaa asian ratkaisemiseksi tarpeellisia todisteita, sen on Hülsin mukaan määrättävä asian selvittämistodisteita, jos kaikki seuraavat kolme edellytystä toteutuvat: ensinnäkin toteen näytettävien seikkojen on liityttävä sellaiseen asianosaisten väitteeseen, joka vaikuttaa merkittävästi asian ratkaisuun; toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi antaa tuomiota juuri sen vuoksi, että ne eivät tiedä, onko kyseiset seikat näytetty toteen, ja lopuksi täydentävät asian selvittämistoimet ovat tarpeen kyseisten seikko-

42 — Tältä osin valittaja viittaa yhdistetyissä asioissa 2/62 ja 3/62, komissio v. Luxemburg ja Belgia, 14.12.1962 annettuun tuomioon (Kok. 1962, s. 813; Kok. Ep. I, s. 133) ja asiassa 195/80, Michel v. parlamentti, 26.11.1981 annettuun tuomioon (Kok. 1981, s. 2861).

jen olemassaolon selvittämiseksi. Jos kaikki edellytykset täyttyvät, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on määrättävä tarpeellisista asian selvittämistoimista. Valittaja vetoaa tältä osin julkisasiamies Lagrangen asiassa Société anonyme des laminaires, hauts fourneaux, forges, fonderies et usines de la Providence ym. vastaan EHTY:n korkea viranomainen⁴³ antamaan ratkaisuehdotukseen sekä yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Nölle⁴⁴ omaksumaan näkemykseen. Valittajan mukaan sen 4.3.1992 päivätty vaatimus täytti kaikki edellä mainitut edellytykset, joten sen perusteella olisi pitänyt aloittaa suullinen käsittely uudelleen. Kyseisessä vaatimuksessa pidetään polypropeenipäätöksen mitättömyyttä todennäköisenä. Kyseiseen perusteeseen annettavan vastauksen on välttämättä oltava erittäin merkittävä asian ratkaisun kannalta. Valittaja nojautuu myös tosiseikkoihin (alkuperäiskappaletta ei ole, kieliä koskevaa järjestelyä ei ole noudatettu, päätöksen sisältöä on jälkikäteen muutettu) ja tukee niiden todennäköisyyttä. Kyseisten seikkojen tarkistamiseksi olisi ollut välttämätöntä määrätä täydentävistä asian selvittämistoimista ja erityisesti kehottaa komissiota esittämään sen hallussa olleet asiakirjat. Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella oli valittajan mukaan velvollisuus hyväksyä uusia asian selvittämistoimia koskenut vaatimus (sellaisena kuin se oli esitetty sen suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeneessa vaatimuksessa). Kyseinen vaatimus ei valittajan mukaan ollut vanhentunut, eikä sitä siis koske ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 125 artiklassa tarkoitettu määräaika, joka koskee ainoastaan purka-

mishakemusta muutoksenhakukeinona. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi siis pitänyt hyväksyä vaatimus, kuten se oli tehnyt samanlaisessa tilanteessa PVC-tapausten tutkinnan yhteydessä. Lopuksi Hüls katsoo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen rikkoneen todistustaakkaa koskevia sääntöjä, kun se katsoi tuomiossaan, ettei valittaja ollut esittänyt riittävää ja konkreettista selvitystä, joka olisi tukenut sen täydentäviä asian selvittämistoimia koskenutta vaatimusta.

43. Komissio puolestaan toteaa aluksi, että valittaja väittää virheellisesti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella olisi ollut velvollisuus määrätä käsittely aloitettavaksi uudelleen, sillä tällainen toimenpide ei ollut välttämätön nyt käsiteltävässä asiassa. Komission mukaan valittajan esittämä suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskenut vaatimus ei perustunut sellaisiin seikkoihin, jotka olisivat olleet merkittäviä asian ratkaisun kannalta, ja ne oli lisäksi esitetty määräajan päätyttyä. Komission mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin menetteli oikein hylätessään perusteet, jotka koskivat sitä, että päätökseen sovellettavaa kieliä koskevaa järjestelyä ei ollut noudatettu tai että riidanalaisen päätöksen asianmukaisesti todistusvoimaiseksi saatettua alkuperäiskappaletta ei ollut: kuten yhteisöjen tuomioistuin näet myöhemmin totesi PVC-tapausten yhteydessä, jos oletetaan, että kyseiset virheet ovat todellisia, ne eivät aiheuttaisi kuitenkaan päätöksen mitättömyyttä. Valittajan uusina tosiseikkoina esittämistä seikoista komissio toteaa, että koska kyseiset seikat liittyvät PVC-tapauksissa annettuun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomioon,

43 — Yhdistetyt asiat 29/63, 31/63, 36/63, 39/63—47/63, 50/63 ja 51/63, Société anonyme des laminaires, hauts fourneaux, forges, fonderies et usines de la Providence ym. v. EHTY:n korkea viranomainen, tuomio 9.12.1965 (Kok. 1965, s. 1123).

44 — Asia C-16/90, Nölle, tuomio 22.10.1991 (Kok. 1991, s. I-5163).

niihin ei voida vedota suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskevan vaatimuksen tukemiseksi. Komissio toteaa myös yhteisöjen tuomioistuinten katsoneen, ettei tuomioistuimen ratkaisun sisältö voi olla perusteena suullisen käsittelyn uudelleen aloittamiseksi toisen asian yhteydessä.⁴⁵ Jos katsotaan, että uusia tosiseikkoja ovat komission asiamiesten istunnossa tekemät paljastukset, joihin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen PVC-asiassa antama tuomio perustuu, Hüls on silloin vedonnut 4.3.1992 päivätyssä vaatimuksessaan kyseisiin paljastuksiin liian myöhään. Analogisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 125 artiklan purkamishakemukseen sovellettavien määräysten kanssa vaatimus olisi pitänyt esittää kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vaatimuksen esittäjä sai tiedon tosiseikoista, joihin se vetoaa. Komissio väittää, että yksi sen asiamiehistä oli myöntänyt jo iltapäivällä 22.11.1991 PVC-tapausten yhteydessä pidetyssä istunnossa, ettei komission työjärjestyksen 12 artiklan mukaista menettelyä enää noudatettu. Hülsillä oli siis kyseisestä päivästä lähtien valituksen vastapuolen esittämän mukaan tiedossaan seikat, joihin se vetosi suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeudessa vaatimuksessaan.

44. Komissio väittää lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi perustellusti katsoa, ettei Hüls ollut vaatimuksessaan esittänyt riittävää selvitystä, joka olisi ollut välttämätöntä, jotta sen käsittelyn uudelleen aloittamista koskenut vaatimus olisi voitu hyväksyä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kanta olisi perusteltu siinäkin tapauksessa, että

Hülsin 4.3.1992 päivätyä kirjelmää tulkittaisiin siten, että siinä vedotaan riidanalaisen polypropeenipäätöksen muodolliseen pätemättömyyteen eikä mitättömyyteen. Komissio täsmentää tältä osin, että kyseisten muotovirheiden olemassaoloa koskeva todistustaakka on valittajalla eikä komissiolla. Valittajan esittämä päinvastainen tulkinta on komission mukaan vastoin laillisuusolettamaa, joka oikeuskäytännön mukaan koskee yhteisön toimielinten päätöksiä.⁴⁶ Hüls ei voinut myöskään tyytyä vain vetoamaan komission työjärjestyksen 12 artiklassa määrätyn menettelyn mahdolliseen noudattamatta jättämiseen. Sen olisi pitänyt vedota konkreettiseen selvitykseen, josta olisi käynyt ilmi, että polypropeenipäätöksen sisältöä oli muutettu päätöksenteon jälkeen. Komission mukaan asiassa Lestelle vastaan komissio annettu tuomio⁴⁷ tukee tätä tulkintaa, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin omaksui nyt käsiteltävässä asiassa. Polypropeenipäätöksen mahdolliseen muodolliseen pätemättömyyteen olisi joka tapauksessa pitänyt vedota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan mukaisesti jo kannekirjelmässä, eikä siihen ainaakaan voitu vedota enää suullisen käsittelyn päätyttyä. Valituksen vastapuoli väittää toisijaisesti, että on yksinomaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiana ratkaista käsittelyn uudelleen aloittamisen tarpeellisuus.⁴⁸

45. Työjärjestyksen 64 artiklan 3 kohdan d alakohdan määräysten tulkinnasta

45 — Komissio viittaa asiassa T-4/89 REV, BASF v. komissio, 26.3.1992 annettuun määräykseen (Kok. 1992, s. II-1591) ja asiassa C-403/85 REV, Ferrandi v. komissio, 19.3.1991 annettuun tuomioon (Kok. 1991, s. I-1215).

46 — Ks. edellä alaviitteessä 35 mainitut tuomiot asioissa Dunlop Slazenger v. komissio, Fiatagri ja New Holland v. komissio ja Deere v. komissio.

47 — Asia C-30/91 P, Lestelle v. komissio, tuomio 9.6.1992 (Kok. 1992, s. I-3755).

48 — Komissio nojautuu asiassa T-33/91, Williams v. tilintarkastustuomioistuin, 10.12.1992 annettuun tuomioon (Kok. 1992, s. II-2499, 31 kohta).

komissio toteaa, ettei kyseisiin määräyksiin eikä mihinkään muuhunkaan prosessia koskevaan sääntöön sisälly edellytyksiä, joiden toteutuessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella olisi velvollisuus hyväksyä prosessinjohtotoimien määräämistä koskeva vaatimus. Tämän vuoksi ei ole perusteltua väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen pitäisi ottaa vastaan tietoja seikoista, joihin asianosaisten vetoavat liian myöhään tai yleisesti ja epä-määräisesti. Valituksen vastapuoli vetoaa sitä vastoin perustamissopimuksen 173 artiklaan, ETY:n tuomioistuimen perussäännön 19 artiklan ensimmäiseen kohtaan ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtaan sekä 48 artiklan 1 ja 2 kohtaan, joiden perusteella se katsoo, että valittajalla on periaatteellinen velvollisuus esittää määrääjassa vaatimuksensa ja todisteet, joihin se vetoaa. Prosessinjohtotoimien tarkoituksena ei ole korjata sellaisten asianosaisten laiminlyöntejä, jotka unohtavat esittää ajoissa ja laillisesti väitteensä. Komissio huomauttaa lisäksi, että valittajan väite, joka koskee ristiriitaa PVC-tapauksia koskevan oikeuskäytännön ja nyt käsiteltävän asian välillä tämän kysymyksen osalta, esitetään ensi kertaa valittajan vastauksessa, joten se on jätettävä tutkimatta. Lopuksi komissio toteaa, että asiaa Nölle koskeva oikeuskäytäntö, johon Hüls vetoaa, ei koske yhteisön lainkäyttöelimiä, eikä siinä tulkita eikä sovelleta mitään sellaista prosessia koskevaa sääntöä, jota voitaisiin käyttää nyt käsiteltävää asiaa ratkaistaessa.

46. Väliintulijan esittämät huomautukset ja väitteet on esitetty ratkaisuehdotukseni

10 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa, joihin tältä osin viitataan.

— Vastaukseni edellä mainittuihin kysymyksiin

47. Edellä esitetyn perusteella herää kysymys siitä, oliko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oikeassa hylätessään käsitteilyn uudelleen aloittamista koskeneen vaatimuksen, ja tämä kysymys liittyy välittömästi komission polypropeenipäätöstä mahdollisesti rasittaviin olennaisiin muotovirheisiin.

i) Yhteisöjen tuomioistuinten valtuudet prosessin johtamisessa ja oikeudenkäynnin kulun ohjaamisessa

48. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 42, 62 ja 64 artiklan määräysten sananmukaisen ja teleologisen tulkinnan⁴⁹ tai minkään muunkaan prosessia koskevan säännön perusteella ei voida päätellä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella olisi velvollisuus hyväksyä asianosaisten esittämä suullisen käsitteilyn uudelleen aloittamista koskeva vaatimus tai määrätä täydentävistä asian selvittämistoimista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on vain mahdollisuus menetellä näin, kuten määrätään prosessioikeuden yleisessä oikeusperiaat-

⁴⁹ — Kyseessä olevat artikkelit vastaavat yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 61 ja 45 artiklaa.

teessa, jonka mukaan tuomioistuin päättää itsenäisesti sekä prosessista että tutkinasta. Oikeussuojaa koskevassa yhteisön järjestelmässä, kuten jäsenvaltioidenkin vastaavissa järjestelmissä, tunnustetaan nämä tuomioistuimelle annetut valtuudet. Ei voida ajatella, että niillä loukattaisiin asianosaisten oikeussuojaa.

49. Edellä mainittujen valtuuksien käyttöä koskevat kuitenkin tietyt rajoitukset, jotka perustuvat kahteen muuhun lainkäyttöä sääntelevään prosessioikeuden peruseriaatteeseen. Yhtäältä on olemassa periaate, joka velvoittaa tuomioistuinta noudattamaan todistustaakkaa koskevia sääntöjä, ja toisaalta periaate, joka kieltää tuomioistuinta epämäästä oikeussubjekteilta oikeussuojan, mikä velvoittaa tuomioistuimen vastaamaan lainmukaisilla ja riittävillä perusteluilla väitteisiin, jotka esitetään pätevästi sen arvioitaviksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kieltäytymistä hyväksymästä käsittelyn uudelleen aloittamista koskevaa vaatimusta on sen pätevyuden osalta tutkittava näiden periaatteiden valossa.

ii) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen hylkäävä päätös todistustaakkaa koskevien sääntöjen valossa

50. Nyt käsiteltävässä asiassa valittaja toi ensimmäisessä oikeusasteessa suullisen

käsittelyn päätyttyä esiin olennaiset muotovirheet, jotka sen mielestä mahdollisesti rasittivat riidanalaista päätöstä ja tekivät siitä mitättömän. Tämän vuoksi se vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta aloittamaan uudelleen suullisen käsittelyn ja määräämään uusista asian selvittämistoimista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi vaatimuksen, koska se katsoi, ettei valittaja ollut esittänyt ”riittävää selvitystä” riidanalaisen päätöksen mitättömyydestä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi erityisesti — lukuun ottamatta päätöksen kieliä koskevan järjestelyn rikkomista koskevaa perustetta, josta valituksenalaisessa tuomioissa todetaan, että se oli esitetty liian myöhään — ettei valittaja ollut selvittänyt lain mukaan riittävästi syitä siihen, miksi se piti todennäköisenä, että komissio oli muuttanut polypropeenipäätöksen sisältöä päätöksenteon jälkeen, eikä myöskään esittänyt ”konkreettista selvitystä”, jonka perusteella olisi voitu päätellä, että päätös oli menettänyt valittajan hyväksi sitä koskevan laillisuusolettaman. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi toisin sanoen, että valittajan tehtävänä oli perustella ja näyttää asianmukaisesti toteen kyseinen väite tukeakseen väitettään, jonka mukaan oli mahdollisesti olemassa muotovirheitä, joiden vuoksi riidanalainen päätös oli todettava mitättömäksi ja asian käsittely aloitettava uudelleen.

51. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ensinnäkään ollut väärässä katsoessaan, että vaikka komissio olisi tehnyt väitetyt virheet, ne eivät merkitsisi päätöksen mitättömyyttä.⁵⁰ Kuten olen arvi-

50 — Tältä osin viitataan edellä mainittuun PVC-tapauksissa annettuun yhteisöjen tuomioistuimen tuomioon sekä asianmukaisesti todistusvoimaiseksi saatetun alkuperäiskappaleen puuttumista koskevan virheen oikeudellisesta määrittelystä esittämiini huomautuksiin. Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 20 kohta ja sitä seuraavat kohdat ja 38 kohta.

ossani aikaisemmin todennut, tämä seikka ei kuitenkaan sellaisenaan voi olla valituksen hylkäämisen perusteena. Ratkaiseva seikka, johon valittaja vetosi ensimmäisessä oikeusasteessa, ei ollut riidanalaisen päätöksen oletettu mitättömyys, vaan mahdolliset virheet, joita olivat se, että päätöksen todistusvoimaiseksi saatettua alkuperäiskappaletta ei ollut, päätöksen sisältöä on jälkikäteen muutettu ja kieliä koskevia järjestelyjä ei ole noudatettu. Tuomioistuimen kannalta ei ole merkitsevää se, miten asianosaiset määrittelevät oikeudellisesti tosiseikkoja, vaan itse tosiseikat, joihin ne vetoavat: tilanne on tällainen erityisesti silloin, kun kyseisillä seikoilla rikotaan päätöksentekomenettelyä koskevaa olennaista menettelymääräystä, vaikka sen toteamisen seurauksena ei olekaan päätöksen mitättömyys; kyseinen rikkomisen johtaa viran puolesta päätöksen kumoamiseen.

Kuten aiemmin mainitsin,⁵¹ ratkaiseva seikka, joka saatettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tietoon 4.3.1992 päivätyllä kirjelmällä, koskee sitä, että päätöksen asianmukaisesti todistusvoimaiseksi saatettua alkuperäiskappaletta ei oletettavasti ollut. Jos väite näytettäisiin toteen, se johtaisi päätöksen kumoamiseen. Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voinut vastata valittajalle, ettei kyseinen virhe, jos se oli olemassa, ollut merkityksellinen pelkästään sen vuoksi, että valittaja oli vedonnut päätöksen mitättömyyteen eikä sen pätemättömyyteen.

52. Olemme nyt ongelman ytimessä, joka voidaan esittää lyhyesti seuraavan kysymyksen muodossa: *jos oletetaan, että*

olennaista menettelymääräystä oli mahdollisesti rikottu, oliko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella jonkin yhteisön oikeussäännön perusteella velvollisuus määrätä käsittelyn uudelleen aloittamisesta ja uusista asian selvittämistoinista?

53. Komissio tukee perusteluissaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelyä, jonka mukaan valittajan vaatimus tutkittiin ja sitten hylättiin sillä perusteella, ettei valittaja ollut esittänyt ”riittävää” ja ”konkreettista” selvitystä väitteidensä tueksi. Tarkoitettiinpa väitteillä päätöksen mitättömyyttä — johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittaa — tai pätemättömyyttä — kuten olisi pitänyt — on selvää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi ne katsoen ne seikat, joihin vedottiin, riittämättömiksi.

54. En pidä kyseistä näkemystä perusteltuna, koska niillä rikotaan todistustaakkaa koskevia sääntöjä. Kuten edellisessä kohdassa totesin, vaikka yhteisöjen tuomioistuimet päättävät itsenäisesti prosessista ja tutkinnasta, niiden on kuitenkin käytettävä valtuuksiaan siten, että ne noudattavat todistustaakkaa koskevia sääntöjä. Todistustaakka kuuluu tosiseikkoja koskevien väitteiden osalta pääsääntöisesti sille asianosaiselle, joka niihin vetoaa. Kyseisestä säännöstä tehdään kuitenkin poikkeuksia, jos todisteet ovat yksin vastapuolen hallussa⁵² tai jos vastapuoli on toiminnallaan tehnyt mahdottomaksi tutus-

51 — Ks. edellä ratkaisuehdotuksen 33 kohta.

52 — Ks. asia 45/64, komissio v. Italia, tuomio 1.12.1965 (Kok. 1965, s. 1057), sekä julkisasiamies Lagrangen ratkaisuehdotus edellä alaviitteessä 43 mainitussa asiassa Société anonyme des laminiers, hauts fourneaux, forges, fonderies et usines de la Providence.

tumisen kyseisiin todisteisiin.⁵³ Näissä tapauksissa kyseiset väitteet esittäneellä asianosaisella on mielestäni seuraavat velvollisuudet: yhtäältä velvollisuus esittää ”selvitystä”, joka osoittaa, että seikat, joita se ei tuntenut, olisivat olleet ”merkityksellisiä sen puolustuksen kannalta”,⁵⁴ ja toisaalta velvollisuus esittää vaikkapa vain ”alustavaa näyttöä” epäilyistä, jotka sen mielestä johtuvat todisteista, joihin se ei voi tutustua.⁵⁵

55. Nyt käsiteltävässä asiassa on erotettavissa kaksi ratkaisevaa seikkaa: valittaja vetoaa ensinnäkin päätöksen asianmukaisesti todistusvoimaiseksi saatetun alkupe räiskappaleen puuttumiseen, minkä se olettaa tiettyjen seikkojen perusteella. Toiseksi virhe, johon valittaja vetoaa, aiheuttaa väistämättä riidanalaisen päätöksen pätemättömyyden, jos se on olemassa. Edellä esitetyn perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt todeta, että valittaja oli noudattanut todistustaakkaa koskevia sääntöjä eli että se toisin sanoen oli esittänyt kirjelmässään kaikki seikat, jotka se kykeni esittämään ja

jotka sen piti esittää. Kyseiset seikat eivät tietenkään olleet täysi näyttö eivätkä edes ”yksityiskohtaista” selvitystä siitä, että sääntöjä oli rikottu. Todistustaakkaa koskevat säännöt — edelleen saman kysymyksen osalta — merkitsivät kuitenkin sitä, että Hülsillä oli velvollisuus esittää ”alustavaa näyttöä” tukeakseen rikkomista koskevia epäilyksiään eikä seikkoja, jotka olisivat täysi näyttö tai riittävä osoitus kyseisestä rikkomisesta.

56. Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka otti tutkittavakseen kyseisen kirjelmän, ei voinut todistustaakkaa koskevia sääntöjä rikkomatta hylätä valittajan esittämää suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskenutta vaatimusta sillä perusteella, etteivät kyseistä vaatimusta tukeneet seikat olleet riittäviä sen harkinnan perusteiksi.

53 — Asia 49/65, *Ferriere e Acciaierie Napoletane v. EHTY:n korkea viranomainen*, tuomio 28.4.1966 (Kok. 1966, s. 103).

54 — Ks. myös asia T-145/89, *Baustahlgewebe v. komissio*, tuomio 6.4.1995 (Kok. 1995, s. II-987, 34 kohta).

55 — Asia 51/65, *ILFO v. EHTY:n korkea viranomainen*, tuomio 28.4.1966 (Kok. 1966, s. 125). On huomautettava, ettei kyseistä asianosaista vapauteta täysin menettelyä koskevista velvollisuuksista, kun se esittää väitteensä; jos tilanne ei olisi tällainen, sen eduksi luotaisiin oletama siitä, että kyseiset virheet ovat todellisuudessa olemassa. Jotta asianosainen saisi lopulta tuomioistuimen tutkimaan enemmälti sen väitteen ja määräämään tarpeen vaatiessa täydentävistä asian selvittämistoimista, sen on esitettävä ”alustavaa näyttöä” esittämistään väitteistä. Se mitä ”alustavalla näytöllä” tarkoitetaan, vaihtelee tietenkin kuhunkin asiaan liittyvien olosuhteiden mukaan eikä voi vastata täyttä näyttöä.

Olisi lisäksi liiallista vaatia ketään esittämään tuomioistuimessa täyttä näyttöä seikoista, joista tällä ei voi olla täyttä tietoa, varsinkaan silloin, kun asianosaista, joka juuri siksi, ettei hänellä ole ollut mahdollisuutta tutustua tiettyihin todisteisiin, pyytää tuomioistuinta määräämään täydentävistä asian selvittämistoimista, kehoitetaan esittämään ”riittävä näyttö” virheistä, joiden asianosainen olettaa tulevan esille kyseisten täydentävien asian selvittämistoimien täytäntöönpanon jälkeen.

iii) Suullisen käsittelyn päättymisen jälkeen esitettyjen perusteiden tutkiminen

57. Pelkästään edellä esitettyjen toteamusten perusteella ei kuitenkaan voida päätellä, että valitus olisi hyväksyttävä. Kuten olen useaan kertaan korostanut, valittaja

vetosi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa riidanalaista päätöstä rasittaviin muutovirheisiin vasta suullisen käsittelyn päätyttyä. On siis tutkittava, voitiinko tällä seikalla perustella suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeneen vaatimuksen hylkäämistä ja yleisemmin kirjelmän tutkimatta jättämistä.

iii) 1. Kielto esittää uusia perusteita suullisen käsittelyn päättymisen jälkeen

58. Yhteisöjen tuomioistuimissa käytävää oikeudenkäyntiä koskevissa määräyksissä vahvistetaan asianosaisille säännöt ja määräajat, joita sovelletaan perusteiden ja vaatimusten esittämiseen. Paremmän, nopeamman ja järkipäisemmän oikeudenhoidon vuoksi on välttämätöntä ottaa käyttöön tiettyjä rajoituksia, jotka koskevat asianosaisten osallistumista oikeudenkäyntiin. Nämä rajoitukset perustuvat perustavanlaatuisiin oikeusvarmuuden ja hyvän oikeudenhoidon periaatteisiin.

59. Tämentyppinen rajoitus sisältyy ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohtaan. Kyseisen määräyksen mukaan "asian

käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu kirjallisen käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin". Kyseisen artiklan 1 kohdassa täsmennetään, että "vastauksessaan asianosainen voi vedota lisänäyttöön. Asianosaisten on kuitenkin ilmoitettava syy, miksi näyttöön ei ole vedottu aikaisemmin". Kyseiset määräykset on otettu työjärjestyksen kirjallista käsittelyä koskevaan lukuun. On siis huomattava, että asianosaisia kehoitetaan jo oikeudenkäynnin alkuvaiheessa eli kirjallisessa käsittelyssä esittämään määräajassa ja niin pian kuin mahdollista perusteensa ja todisteet, joihin perusteissa nojaututaan. Yhteisöjen tuomioistuimet eivät hyväksy perusteettomia viivästyksiä. Yhteisöjen tuomioistuinjärjestelmässä kaikkien sekä tosiseikkoja että oikeudellisia seikkoja koskevien perusteiden on sisällyttävä ainakin yhteenvedon muodossa kannekirjelmään.⁵⁶ Niitä voidaan tämän lisäksi kehitellä ja tämentää kirjallisen ja suullisen käsittelyn aikana. Myös tutkinta koskee asianosaisten esittämiä perusteita ja väitteitä ja pohjautuu todisteisiin, jotka on esitetty ja joihin on vedottu oikeudenkäynnin aikana.

60. Vaikka siis ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdassa määrätään mahdollisuudesta esittää uusia perusteita, joissa nojaututaan liian myöhään esiin tulleisiin seikkoihin, tätä mahdollisuutta on sen poikkeukselli-

⁵⁶ — Ks. ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohta.

suuden vuoksi tulkittava suppeasti. Missään tapauksessa ei pidä unohtaa, että asianosaisten mahdollisuus esittää perusteita, väitteitä ja vaatimuksia tai vedota tosiseikkoihin on voimassa pääsääntöisesti enintään suullisen käsittelyn päättymiseen saakka.⁵⁷ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 60 artiklalla ja 61 artiklan 2 kohdalla, joissa määrätään ajankohdasta, jolloin presidentti julistaa suullisen käsittelyn päättyneeksi, tarkoitetaan juuri tätä. Suullisen käsittelyn päättyminen merkitsee siis sitä, ettei asianosaisilla ole enää mitään mahdollisuutta muuttaa käsiteltävään asiaan liittyviä oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja.

61. Myös silloin, kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta pyydetään tutkimaan seikka tai peruste, joka on esitetty myöhässä mutta kuitenkin kirjallista käsittelyä koskevan määräajan päättymiseen mennessä, se arvioi, estääkö myöhästyminen vastapuolta puolustamasta tehokkaasti etujaan, jolloin otetaan huomioon asianosaisten yhdenvertaisuuden periaate, tai estääkö se tuomioistuinta harjoittamasta laillisuusvalvontaansa.⁵⁸ Jos näin on, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tutki seikkaa tai perustetta. Kun kyseistä päättelyä sovelletaan koskemaan tapauksia, joissa perusteita tai seikkoja esitetään suullisen käsittelyn päättymisen jälkeen, todetaan, että tällaisella myöhästymisellä saatetaan loukata vastapuolen puolustautumisoikeuksia ja joka tapauksessa vaikeutetaan sinällään tuomioistuimen tehtävää. Tällaisessa tapauksessa tuomioistuinta

pyydetään ratkaisemaan asia, jota koskevat oikeudelliset seikat ja tosiseikat muuttuvat jatkuvasti.

62. Tämän vuoksi asianosaisilla ei ole pääsääntöisesti lupaa esittää perusteita ja tosiseikkoja enää suullisen käsittelyn päättymisen jälkeen.⁵⁹ Kyseistä kieltoa on tietenkin tulkittava vieläkin ankarammin kuin kieltoa esittää uusia perusteita kantajan ja vastaajan vastauksissa eli kirjallisen käsittelyn päättymistä edeltävässä vaiheessa.

iii) 2. Poikkeukset kiellosta esittää perusteita suullisen käsittelyn päättymisen jälkeen

63. Juuri esittämästäni säännöstä voidaan mielestäni kuitenkin tehdä poikkeuksia. On kaksi hyväksyttävää syytä, joiden nojalla voidaan poiketa kiellosta esittää uusia perusteita suullisen käsittelyn päättymisen jälkeen. Poikkeus on ensinnäkin mahdollinen silloin, kun asianosaisten liian myöhään esittämä peruste koskee kysymystä, joka kuuluu tuomioistuimen viran puolesta tutkimiin kysymyksiin: tämä vaihtoehto ei ole todellinen poikkeus kiellosta, vaan pikemminkin suhteellistaa sen vaikutuksia; tar-

57 — Tämä rajoitus sisältyy kaikkiin kansallisiin tuomioistuinjärjestelmiin ja liittyy perustavanlaatuisiin oikeusvarmuuden ja hyvän oikeudenhoidon periaatteisiin.

58 — Ks. asia 74/74, CNTA v. komissio, tuomio 14.5.1975 (Kok. 1975, s. 533, 4 kohta). Ks. myös asia T-109/92, Lacruz Bassols v. yhteisöjen tuomioistuin, tuomio 9.2.1994 (Kok. 1994, s. II-105, 67 kohta).

59 — Juuri tämä on ero nyt käsiteltävän asian ja kohteeltaan samankaltaisten PVC-, LDPE- ja soodakarbonaattitapausten välillä. Viimeksi mainituissa tapauksissa asianosaisten perusteet, jotka koskivat riidanalaisia päätöksiä mahdollisesti rasittavia muotovirheitä, oli epäilemättä esitetty myöhässä, mutta joka tapauksessa ennen suullisen käsittelyn päättymistä.

kastelemme tätä jäljempänä ratkaisuehdotuksessa.⁶⁰ Poikkeus voi lisäksi olla hyväksyttävä silloin, kun seikat, joihin asianosaisen liian myöhään esittämä peruste pohjautuu, eivät olleet aikaisemmin tiedossa, jotta asianosaisten olisi voinut vedota niihin ajoissa.

iii) 2.1 Kysymys siitä, ovatko liian myöhään esitetyt seikat olleet tiedossa vasta suullisen käsittelyn päättyttyä

64. Yhteisön prosessioikeudessa on hyväksyttävä poikkeus kiellosta vedota liian myöhään uusiin seikkoihin ja perusteisiin erityisesti silloin, kun ne eivät olleet asianosaisen tiedossa ennen suullisen käsittelyn päättymistä. Tämä käy ilmi ensinnäkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan yleisestä sanamuodosta; vaikka kyseinen määräys kuuluu säädöksen rakenteessa kirjallista käsittelyä koskevaan lukuun, siinä viitataan yleisesti uusiin perusteisiin vetoamiseen "asian käsittelyn kuluessa", joten se koskee, kuten oikeuskäytännössäkin on myönnetty,⁶¹ myös mahdollisuutta vedota uusiin perusteisiin suullisen käsitte-

lyn päättymisen jälkeen.⁶² Tämä tulkinta on pääteltävissä myös perustavanlaatuisista oikeusturvan ja hyvän oikeudenhoidon periaatteista, sellaisina kuin niitä sovelletaan yhteisöjen tuomioistuinjärjestelmässä ja jäsenvaltioiden vastaavissa järjestelmissä.

65. Toinen huomautus on mielestäni erityisen hyödyllinen: syyt, joilla voitaisiin perustella suullisen käsittelyn uudelleen aloittaminen, ovat samoja kuin ne, joilla voidaan perustella jopa tuomion oikeusvoiman kyseenalaistaminen haattaessa muutosta purkamishakemuksella. Nyt käsiteltävässä asiassa tutkittava oikeuskysymys ja purkamishakemuksen jättämisen taustalla oleva oikeuskysymys muistuttavat todellakin läheisesti toisiaan, mikä auttaa erityisen paljon nyt käsiteltävän asian ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa.

66. ETY:n tuomioistuimen perussäännön 41 artiklan ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 125 artiklan edellä mainittujen määräysten mukaan

62 — On todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklan 4 kohdassa määrätään, että "kukin asianosainen voi asian käsittelyn missä vaiheessa tahansa ehdottaa prosessinjohtotoimiin ryhtymistä tai niiden muuttamista — —". Vaatimus voi tilanteen mukaan perustua uusien tosiseikkojen olemassaoloon tai niiden todennäköisyyteen.

60 — Ks. jäljempänä 77 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

61 — Asia 77/70, Prelle v. komissio, tuomio 16.6.1971 (Kok. 1971, s. 561, 7 kohta).

purkamishakemus voi perustua seikkaan, joka täyttää seuraavat edellytykset:

— siitä on hyötyä asian ratkaisun kannalta;

— se ei ole ollut purkamishakemuksen esittävän asianosaisen eikä kyseisen tuomioistuimen tiedossa ennen tuomion antamista;

— purkamishakemuksen esittävä asianosainen on saanut tiedon seikasta aikaisintaan kolme kuukautta ennen kyseisen hakemuksen esittämistä.

67. Mielestäni on hyväksyttävä sellainen suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeva vaatimus, joka vastaa niitä edellytyksiä, joiden täytyessä purkamishakemus on hyväksyttävä. Muutoin tuloksena olisi oikeudellisesti absurdi tilanne: paitsi että asianosainen, joka saisi tiedon ratkaisevasta seikasta suullisen käsittelyn päättymisen jälkeen, ei voisi vedota siihen

ennen tuomion antamista, hän menettäisi vielä oikeuden vaatia tuomionpurkua, koska hän olisi saanut tiedon kyseisestä seikasta ennen asiaa käsittelevän tuomioistuimen lopullisen tuomion antamista.

68. Tämän vuoksi kyseisellä asianosaisella pitäisi olla mahdollisuus vaatia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista, jos merkitykseltään ratkaiseva tosiseikka, joka ei ollut kyseisen tuomioistuimen eikä käsittelyn uudelleen aloittamista vaativan asianosaisen tiedossa, tulee esille suullisen käsittelyn päätyttyä. On vielä tutkittava, onko analogisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 125 artiklan purkamishakemusta koskevien määräysten mukaan suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeva vaatimus esitettävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hakija sai seikasta tiedon. Prosessia koskevan määräyksen — ja erityisesti oikeuden toteuttamista rajoittavan määrääjän — analogiatulkinta ei mielestäni ole yhteisön oikeusjärjestyksessä yleisesti hyväksytyjen oikeusperiaatteiden mukaista. Olisi kuitenkin perustavanlaatuisten mahdollisimman nopeaa ja asianmukaista oikeudenhoitoa koskevien periaatteiden vastaista antaa asianosaiselle täydellinen vapaus valita hetki, jolloin se esittää käsittelyn uudelleen aloittamista koskevan vaatimuksen. Vaatimus on paitsi esitettävä kohtuullisessa ajassa (joka mielestäni ei ole kohtuullinen kolmen kuukauden kuluttua) siitä, kun hakija sai tiedon ratkaisevasta seikasta, esitettävä heti,

jotta vältettäisiin kaikki lisäviivytykset tuomion antamisessa.

70. On mielestäni esitettävä tiettyjä alustavia toteamuksia.

69. Nyt käsiteltävään asiaan liittyvien seikkojen osalta katson aluksi, että tosiseikka, joka toteen näytettynä olisi riittävä aiheuttamaan riidanalaisen päätöksen kumoamisen olennaisen menettelymääräyksen rikkomisen vuoksi, on ominaisuusiltaan ”merkitykseltään ratkaiseva” tosiseikka ja jolla tämän vuoksi voidaan perustella suullisen käsittelyn uudelleen aloittaminen, samalla tavalla kuin sillä voidaan perustella myös tuomion purkaminen.⁶³ On siis vielä tutkittava, milloin valittaja sai tiedon siitä, jotta voitaisiin todeta, oliko valittaja ollut ollut tietämätön kyseisestä seikasta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suullisen käsittelyn päättymiseen saakka ja esitettiinkö seikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle kohtuullisessa ajassa. Nyt käsiteltävässä asiassa on tärkeää tietää hetki, jolloin valittaja sai tiedon seikoista, joiden perusteella hän saattoi riitauttaa komission riidanalaisen päätöksen muodollisen laillisuuden ja vaatia tällä perusteella täydentävien asian selvittämistoimien määräämistä.

63 — Voitaisiin väittää, etteivät komission edustajien PVC-tapausten yhteydessä tekemät paljastukset, joihin valittaja kirjelmässään nojautui, ole ”tosiseikkoja”, vaan epäsuora tapa vedota peitellysti useisiin polypropeenipäätöksen valitusperusteisiin. Tästä näkökulmasta kyseiset perusteet esitettiin liian myöhään, joten ne on jätettävä tutkimatta. Mielestäni tällaista tulkintaa kirjelmästä ei voida hyväksyä, vaikka se ei olekaan epäjohdonmukainen. Valittajan esittämät oikeudelliset perusteet edellyttävät yhtä tosiseikkaa: komissio on tehnyt virheitä polypropeenipäätöstä tehdessään. On tärkeää määritellä hetki, jona valittaja sai tiedon tai sen olisi pitänyt saada tieto kyseisistä virheistä.

71. Katson ensinnäkin, että tietämättömyyttä kyseisistä tosiseikoista on uusien perusteiden esittämisen edellytyksenä tulkittava suppeasti.⁶⁴ Koska käsittelyn uudelleen aloittamista vaativa asianosainen pyrkii riitauttamaan päätöksen tuomioistuimessa, sen on osoitettava suurta huolellisuutta väitteidensä tueksi tarvittavien todisteiden keräämisessä. Tällaisia todisteita eivät ole ainoastaan ne, jotka osoittavat kiistalla sellaisen riidanalaista päätöstä rasittavan virheen olemassaolon, jonka perusteella päätös on kumottava, vaan myös ne, jotka herättävät vaikka vain pelkkiä epäilyjä siitä, että asian tarkempi tutkiminen saattaisi mahdollisesti tuoda esiin perustellun syyn päätöksen pätemättömyydelle. Jos kyseinen asianosainen on jättänyt tällaiset todisteet huomiotta koko suullisen käsittelyn, kirjallisen käsittelyn ja tutkinnan ajan, se ei voi käsittelyä uudelleen aloittamiseksi vedota muihin seikkoihin, jotka vahvistavat ja täydentävät epäilyjä, jotka jo alkuperäisten seikkojen olisi pitänyt herättää.

72. Nyt käsiteltävässä asiassa hetki, jolloin asianosainen sai tiedon merkitykseltään ratkaisevasta tosiseikasta ja jonka perusteella ratkaistaan kysymys siitä, esitettiinkö käsittelyn uudelleen aloittamista koskenut

64 — Tämä on yhteisöjen tuomioistuimen näkemys sen tutkiessa purkamishakemuksen tutkittavaksi ottamista. Oikeuskäytännöstä käy selvästi ilmi, että koska purkamishakemus on poikkeuksellinen, sitä koskevat erityisen ankarat tutkittavaksi ottamisen edellytykset. Edellytetään ”täydellistä tietämättömyyttä” purkamishakemuksen perusteena olevasta tosiseikasta; kyseinen edellytys ei täyty, jos kyseinen tosiseikka on saattanut olla tiedossa ensimmäisessä oikeusasteessa käydyssä oikeudenkäynnin aikana. Ks. asia 116/78 REV, Bellintani ym. v. komissio, tuomio 10.1.1980 (Kok. 1980, s. 23).

vaatimus määräajassa, on sama hetki kuin se, jolloin vaatimuksen esittäjällä oli käytettävissään riittävästi sellaisia tietoja, joiden perusteella oli syntynyt epäily tiettyjen riidanalaisista päätöistä räsittävien muotovirheiden olemassaolosta. Ratkaiseva hetki ei toisin sanoen ole se, jolloin suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista vaativan asianosaisen epäilyt vahvistuivat tai konkretisoituivat, vaan se, jolloin oli jo olemassa todisteita, joiden perusteella näitä epäilyjä saattoi syntyä. Kun ”merkitykseltään ratkaiseva tosiseikka” tarkoittaa päätöksen laillisuutta koskevia epäilyjä, jotka edellyttävät tarkempaa tutkimusta, kyseisen asianosaisen oletetaan saaneen tiedon kyseisestä tosiseikasta sillä hetkellä, jolloin se tutustuu seikkoihin, joiden perusteella epäilyt edes alustavasti heräävät. Jos se ei kiinnitä kyseisiin seikkoihin huomiota tai aliarvioi niiden merkityksen, se menettää oikeuden vedota niihin prosessia koskevien määräaikojen päätyttyä. On siis määriteltävä sekä se hetki, jolloin tosiseikkaan vetoava asianosainen sai tiedon siitä, että se hetki, jolloin sen olisi mahdollisesti pitänyt saada siitä tieto, jos se olisi toiminut vaadittavan huolellisesti.⁶⁵

65 — On huomautettava, ettei asianosainen, joka oman laiminlyöntinsä vuoksi ei ole saanut ajoissa tietoa tosiseikasta, voi vedota viivästyneeseen tiedonsaantiin suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista vaatiessaan. Yhteisöjen tuomioistuin on hyväksynyt tämän ratkaisun asiassa 56/70, Mandelli v. komissio, 21.1.1971 antamassaan tuomiossa (Kok. 1971, s. 1) käsitellessään purkamishakemuksen tutkittavaksi ottamista. Tuomionpurkua hakenut asianosainen vetosi Italian viranomaisten mietintöön, josta se oli saanut tiedon vasta alkuperäisen oikeudenkäynnin päätyttyä: Yhteisöjen tuomioistuin katsoi kuitenkin, ettei valittaja ollut voinut olla tietämätön kyseisen mietinnön olemassaolosta ja ettei mikään estänyt sitä — — ehdotamasta yhteisöjen tuomioistuimelle — — sellaisen asian selvittämistoimen määräämistä, joka olisi koskenut kyseisen asiakirjan ja minkä tahansa Italian viranomaisten hallussa mahdollisesti olleiden muiden asian kannalta merkityksellisten tietojen esittämistä”. Yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi purkamishakemuksen näillä perusteilla. Yhteisöjen tuomioistuin hylkää suullisen käsittelyn päätyttyä esitetyn täydentäviä asian selvittämistoimia koskevan vaatimuksen, jos asianosaisella on ollut mahdollisuus esittää vaatimus ennen käsittelyn päättymistä (asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4921, 54 kohta).

73. Nyt käsiteltävässä asiassa teen erityisesti sen kysymyksen osalta, onko olemassa asianmukaisesti todistusvoimaiseksi saatettua komission polypropeenipäätöksen alkuperäiskappaletta — kysymys, joka on ratkaiseva, kuten edellä totesin — seuraavan päätelmän: valittaja väittää, että se sai tiedon todistusvoimaiseksi saatetun alkuperäisen päätöksen olemassaoloa koskevien epäilyjen perusteena olevista seikoista aikaisintaan komission edustajien PVC-tapausten yhteydessä pidetyssä istunnossa antamien lausuntojen perusteella. Näiden 10.12.1991 tehtyjen paljastusten mukaan komission työjärjestyksen 12 artiklaa ja muita muutosääntöjä ja päätöksentekomenettelyä koskevia sääntöjä ei ollut enää pitkään aikaan noudatettu ja kyseistä muodollisuutta oli jätetty noudattamatta PVC-päätöksen lisäksi myös muissa siihen liittyvissä tapauksissa.

74. Kyseiset seikat ovat todellakin merkittäviä, koska ne koskevat olennaisen menettelymääräyksen mahdollista rikkomista riidanalaisen polypropeenipäätöksen tekemisen yhteydessä. Ne eivät kuitenkaan ole ”merkitykseltään ratkaisevia tosiseikkoja, jotka eivät ole olleet tiedossa”, koska ne eivät herätä ensi kertaa epäilyjä riidanalaisen päätöksen muodollisesta laillisuudesta; niillä vain vahvistetaan epäilyjä, jotka kävivät ilmi jo asiakirja-aineistosta, joka kyseisellä asianosaisella oli käytettävissään ennen oikeudenkäynnin alkua. Huolellisuusvelvollisuus edellyttää valitta-

jan tuovan esiin jo kanteen nostamishetkellä tai ainakin ennen suullisen käsittelyn päättymistä sen, että todistusvoimaiseksi saatettua alkuperäiskappaletta ei mahdollisesti ollut.⁶⁶

75. Asiaa koskevan asiakirja-aineiston on lisäksi oltava täydellinen ja asianosaisten saatavilla, jotta ne voivat tarkastaa siihen sisältyviä asiakirjoja ja todeta, että muita tärkeitä todisteita ei ole. Asianosaisten prosessuaalinen yhdenvertaisuus voidaan taata ainoastaan antamalla asianosaisille mahdollisuus todeta asiakirjan olemassaolo tai puuttuminen ja selvittää, onko päätös tehty laissa säädettyjen menettelymääräysten mukaisesti, ja erityisesti, onko kyseisen päätöksen tehnyt elin toimivaltainen, onko se kokoonnutun sääntöjenmukaisesti (jos kyse on kollegiaalisista elimistä) tai onko sen kokoonpano ollut pätevä jne. Tätä seikkaa koskevien aikaisemmin esittämieni täsmennysten ja todistustaakkaa koskevien sääntöjen mukaisesti on näin ollen riittävä, että valittaja esittää ajoissa kysymyksen siitä, että päätöksen alkuperäiskappaletta ei mahdollisesti ole, jotta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määrää täydentävistä asian selvittämistoimista ja kehottaa konkreettisesti komissiota esittämään todisteet, jotka ovat sen hallussa ja jotka

66 — Valittaja ei toisin sanoen voinut vedota kyseisiin olennaisiin muutovirheisiin enää suullisen käsittelyn päätyttyä. Joko komission tekemät virheet ilmenivät varmuudella asiakirja-aineistosta, jolloin niihin olisi pitänyt vedota viimeistään vastauskirjelmässä, tai asiakirja-aineisto herätti pelkkiä epäilyksiä siitä, oliko olennaista menettelymääräystä noudatettu, jolloin valittajan olisi pitänyt esittää epäilyksensä ajoissa ja vaatia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta määräämään tätä koskevista asian selvittämistoimista.

osoittavat, onko kyseinen alkuperäiskappale olemassa.

76. Seikka, joka herättää ensi kertaa epäilyjä siitä, oliko komissio polypropeenipäättöstä tehdessään noudattanut menettelymääräyksiä, on siis se, ettei asiaa koskevissa asiakirjoissa ole todisteita, joiden perusteella voitaisiin varmuudella päätellä, että kyseisiä menettelymääräyksiä on noudatettu.⁶⁷ Tämä puute oli olemassa jo hyvän aikaa ennen suullisen käsittelyn päättymistä. Siksi valittaja ei mielestäni saanut jälkikäteen tietoa merkitykseltään ratkaisevasta tosiseikasta, jonka perusteella voidaan hyväksyä se, että suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeva vaatimus esitetään määräjän päätyttyä.⁶⁸

67 — Voitaisiin esittää, että ensimmäiset epäilyt syntyivät siinä vaiheessa, kun polypropeenipäätös annettiin tiedoksi valittajalle: tiedoksi annetusta tekstistä ei nimittäin voida päätellä, että komission työjärjestyksen 12 artiklassa määrättyä menettelymääräystä olisi noudatettu.

68 — Vaikka juuri esittämäni arviointi vaikuttaa ensi arviolta ankaralta kyseisen perusteen esittävää asianosaista kohtaan, se on mielestäni asianmukaisin vaihtoehto. Sitä vastoin en ole samaa mieltä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kanssa sen edellä mainituissa soodakarbonaatti- ja LDPE-tapauksissa (ks. edellä alaviitteet 8 ja 9) esittämästä näkemyksestä, jonka mukaan kantajat olisivat menetelleet perustellusti, kun ne odottivat PVC-tapauksissa annettua lopullista ratkaisua ennen kuin ne esittivät omiin tapauksiinsa liittyviä, vastaavia tosiseikkoja koskeneita perusteita. Olivatpa PVC-tapauksia koskevan oikeudenkäynnin aikana tehdyt paljastukset toisten oikeudenkäyntien asianosaisten tiedossa tai eivät, niillä oli joka tapauksessa velvollisuus tutkia huolellisesti niitä koskeneiden päätösten muodollinen lainmukaisuus vähintään tarkastamalla asiaa koskeva asiakirja-aineisto. Myöhemmin tehdyillä paljastuksilla ainoastaan vahvistetaan komission mahdollisesti tekemiä virheitä koskevat epäilyt.

Valittaja ei myöskään voi vedota riidanalaisen päätöksen laillisuusolettaman perustellakseen sitä, ettei se ollut voinut kuvitella, että ulkonaisesti täydelliseltä näyttävän päätöksen taustalla olisi merkittäviä virheitä. Laillisuusolettama lakkaa olemasta voimassa sillä hetkellä, kun henkilö riitauttaa tuomioistuimessa yhteisön toimielimen päätöksen, tapahtuipa tämä kyseisen henkilön vahingoksi tai eduksi. Kuten olen jo huomauttanut (ks. 36 kohta), laillisuusolettaman ei voida vedota vastattaessa väitteeseen, jonka nojalla valittaja esittää pätevistä lainvastaisuutta koskevan perusteen. Valittaja puolestaan ei voi vedota laillisuusolettaman perustellakseen laiminlyöntiään vedota ajoissa riidanalaista päätöstä rasittavaan oikeudelliseen virheeseen.

iii) 2.2 Kysymys siitä, onko tuomioistuimen tutkittava viran puolesta liian myöhään esitetty peruste

77. On lopuksi selvittävää, voivatko, kun peruste on esitetty liian myöhään, tästä aiheutuvat seuraukset korjaantua, jos asiaa käsittelevä tuomioistuin joutuu viran puolesta tutkimaan sen. Kuten olen edellä todennut, komission päätösten asianmukaisesti todistusvoimaiseksi saatetun alkuperäiskappaleen puuttuminen merkitsee näet olennaisen menettelymääräyksen rikkomista, ja yhteisöjen tuomioistuinten on mahdollisesti tutkittava se viran puolesta.⁶⁹ On siis pohdittava, olisiko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen pitänyt mahdollisen muotovirheen toteamisen osalta tutkia asianosaisten liian myöhään esittämät perusteet ja kumota riidanalainen päätös tai ainakin määrätä asian selvittämistoimista.

78. Jotta kysymykseen voitaisiin vastata, on välttämätöntä tutkia tuomioistuinten viran puolesta harjoittaman laillisuusvalvonnan rajat.⁷⁰ Kun valitusperuste tutkitaan viran puolesta, tuomioistuin voi tutkia omasta aloitteestaan asiakirja-aineiston selvittääkseen kyseisen perusteen merkityksellisyyden, vaikka tätä ei olisikaan vaadittu. Kun kyseinen peruste koskee asian tosiseikkoja koskevaa osaa, tuomioistuimen viran puolesta harjoittama valvonta rajoittuu pääsääntöisesti sen arvioitavaksi saatetun asiakirja-aineiston sisältöön. Tuomioistuimen on kumottava päätös vain siinä tapauksessa, että kyseisistä seikoista ilmenee, että päätöstä tehtäessä rikottiin olennaista menettelymääräystä.

69 — Ks. edellä alaviite 36.

70 — Ks. edellä tuomioistuinten viran puolesta harjoittamaa laillisuusvalvontaa koskevat näkemykseni.

Tuomioistuimella on tietenkin aina mahdollisuus olla nojautumatta pelkästään asiakirja-aineistoon sisältyviin tietoihin ja määrätä täydentävistä asian selvittämistoimista, mutta se on mahdollisuus eikä velvollisuus. Pelkästään se, että tuomioistuin olisi voinut nojautuessaan viran puolesta tutkittavia kysymyksiä koskeviin olemassaoleviin todisteisiin sisältyviin tiettyihin tietoihin mennä pidemmälle ja tarvittaessa todeta, että riidanalainen päätös on lainvastainen, ei riitä tuomion kumoamiseksi sillä perusteella, että sitä annettaessa rikottiin tuomioistuinten viran puolesta harjoittamaan laillisuusvalvontaan liittyviä valtuuksia koskevia sääntöjä.

79. Nyt käsiteltävässä asiassa valituksenalaisessa tuomioissa ei ole mainittu yhtäkään täysin toteen näytettyä tosiseikkaa, jonka perusteella olisi osoitettu, että riidanalaisista päätöistä rasittaa olennainen muotovirhe, ja joka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt todeta viran puolesta, eivätkä asianosaiset ole vedonneet tällaisiin tosiseikkoihin ensimmäisessä oikeusasteessa. Ei voida myöskään väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi rikkonut viran puolesta harjoitettavaa valvontaa koskevia sääntöjä pelkästään sillä perusteella, ettei se ole tutkinut perusteellisesti sitä, noudattiko komissio riidanalaisista polypropeenipäätöistä tehdessään vaadittuja muotovaatimuksia ja menettelytapasääntöjä. Valituksenalaisessa tuomioissa ilmaistu perustelu, jossa todetaan, että ” — vaikka yhteisöjen tuomioistuinten on ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklan toiseen kohtaan perustuvaa kumoamiskannetta tutkiessaan tutkittava viran puolesta, onko riidanalainen päätös mitätön, se ei kuitenkaan merkitse sitä, että joka kerta tutkittaessa ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklan toiseen kohtaan perustuvaa kannetta olisi viran puolesta ryhdyttävä

selvityksiin riidanalaisen päätöksen mahdollisen mitättömyyden toteamiseksi — — ”, pitää paikkansa.⁷¹

Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin menetteli perustellusti hylätessään käsitellyn uudelleen aloittamista koskeneen vaatimuksen, jonka valittaja oli esittänyt ennen kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli antanut tuomionsa. Kaikki valitusperusteet, joissa tuetaan päinvastaista näkemystä, ovat perusteettomia, ja ne on hylättävä.

B Valitusperusteet, joiden mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi perustamissopimuksen 85 artiklan rikkomiset

80. Valittajana oleva Hüls vetoaa valitukseensa toisessa osassa tiettyihin virheisiin, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sen mukaan teki tutkiessaan ja todetessaan nyt käsiteltävän asian kannalta ratkaisevat seikat.

71 — Voitaisiin huomauttaa, että viran puolesta harjoitettavaan tuomioistuINVALVONTAAN sisältyvä velvollisuus on vähemmän pakottava kuin asianosaisten huolellisuusvelvollisuus, joka edellä esitetyllä tavalla velvoittaa niitä esittämään ajoissa vaikka vain seikkoja, joiden perusteella voidaan päätellä muutovirheiden mahdollisesti rasittavan riidanalaisista päätöistä, ja vetoamaan näihin seikkoihin ajoissa. Tämä toteamus ei varmaankaan yllätä. Kumoamiskannetta tutkivan tuomioistuimen viran puolesta harjoittaman valvonnan tarkoituksena ei ole asianosaisten laiminlyöntien korjaaminen. Sillä pyritään suojelemaan oikeusjärjestyttä siten, että yhteisön toimielinten tekemiä päätöksiä rasittavat vakavat ja räikeät virheet todetaan ja niistä määrätään seuraamuksia. Jos nämä lainvastaaisuudet eivät käy ilmi asiakirja-aineistosta, yhteisöjen tuomioistuinten ei tarvitse määrätä täydentävistä asian selvittämistoimista. Niillä on mahdollisuus mutta ei velvollisuutta tutkia kysymystä enemmän.

81. Komissio huomauttaa perustellusti, että on esitettävä kysymys, ovatko yhtäältä tapa, jolla pääasian käsitellyt tuomioistuin on todennut tosiseikat, ja toisaalta kyseisten toteamusten ulottuvuus ETY:n tuomioistuimen perussäännön 51 artiklassa tarkoitettuja oikeuskysymyksiä ja millä edellytyksillä ja kuuluvatko ne siten muutoksenhakutuomioistuimen harjoittaman valvonnan alaan.

Tutkittavaksi ottamista koskeva kysymys tutkitaan valittajan esittämien eri perusteiden tutkimisen yhteydessä. Hülsin kirjelmien asianmukainen tulkinta osoittaa, että Hüls ottaa esille ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämät toteamukset erityisesti kolmen kysymyksen osalta, jotka koskevat sen osallistumista 1) polypropeenin tuottajien kausittain järjestettyihin kokouksiin, 2) hinta-aloitteisiin ja 3) toimenpiteisiin, joilla pyrittiin helpottamaan hinta-aloitteiden täytäntöönpanoa.

1) Asianosaisten väitteet ja niiden perusteet

a) Osallistuminen kausittain järjestettyihin kokouksiin

82. Valittajan mukaan päätelmällä, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki katsoessaan, että yhtiö oli osallistunut polypropeenin tuottajien kokouksiin vuoden 1978 lopusta ja vuoden 1979 alusta

lähtien, rikotaan yhteisön oikeuden todistelua koskevia sääntöjä. Hülsin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nojautui aluksi vastaukseen, jonka kilpailijayhtiö ICI oli antanut komission esittämään kysymykseen ja jossa ei sanota mitään siitä, kuinka pitkän ajanjakson aikana Hüls oli osallistunut kyseisiin kokouksiin, ja tämän jälkeen erilaisiin ICI:n, ATO:n ja Herculesin hallussa olleisiin taulukoihin, jotka Hülsin mukaan ovat kuitenkin todisteina erittäin epäilyttäviä: siitä, miten kyseiset taulukot on laadittu, on näet esitetty erilaisia näkemyksiä, ja valittaja katsoo, ettei niiden perusteella voida tehdä päätelmiä siitä, miten pitkän ajanjakson aikana se on osallistunut kyseisiin kokouksiin. Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nojautui vastaukseen, jonka Hüls oli antanut komission esittämään tietojensaantipyynnöön. Hülsin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli täysin järjenvastaisesti päätellyt viimeksi mainitusta seikasta tarkasteltuna yhdessä sen seikan kanssa, että Hüls oli osallistunut kokouksiin vuosien 1982 ja 1983 aikana, että kyseinen yhtiö oli osallistunut ”säännöllisesti” aikaisempiin kokouksiin (ks. valituksenalaisen tuomion 114—118 kohta). Hüls väittää tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustaneen päätelmänsä todistusarvoa vailla oleviin seikkoihin ja lähinnä yksinomaan kilpailijayhtiö ICI:n antamiin tietoihin. Valittaja vetoaa tältä osin asiassa Duraffour vastaan neuvosto annettuun tuomioon.⁷²

Hüls väittää lisäksi, että kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti sitä esittämään selvitystä siitä, ettei sen osallistumisella kokouksiin ollut kilpailunvastaista

tarkoitusta (valituksenalaisen tuomion 126 kohta), se rikkoi todistustaakkaa koskevia sääntöjä samoin kuin syyttömyysolettamaa erityisesti sen vuoksi, että se vaati valittajaa oikeastaan esittämään todisteita negatiivisesta seikasta eli siitä, ettei se ollut osallistunut kilpailunvastaiseen käyttäytymiseen. Valittaja vetoaa tältä osin julkisasiamies Sir Gordon Slynnin asiassa Musique Diffusion française ym. vastaan komissio esittämään ratkaisuehdotukseen.⁷³ Se väittää myös, että kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli sen osallistuneen säännöllisesti polypropeenin tuottajien kokouksiin, vaikka siitä ei ollut riittävää näyttöä, se loi varsinaisesti oletaman, jonka kumoaminen oli todistustaakkaa koskevien sääntöjen vastaisesti valittajan tehtävänä.

83. Komissio katsoo, että Hülsin perusteissa kyseenalaistetaan tosiseikkoja koskeva ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi ja että kyseinen peruste on tästä syystä jätettävä tutkimatta. Toisijaisesti se korostaa, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ollut nojautunut toteamuksissaan, jotka liittyivät siihen, millä tavoin Hülsin osallistuminen polypropeenin tuottajien kokouksiin oli rajattava ajallisesti, yksinomaan ICI:n antamiin tietoihin (valituksenalaisen tuomion 114 kohta) vaan myös valituksenalaisen tuomion 115 kohdassa mainittujen taulukoiden sisältöön. Samalla komissio katsoo, että kyseisen tuomion 116 ja 117 kohdassa kumotaan Hülsin antamat tiedot ja siis häivytetään epäilykset, jotka koskivat 114 ja 115 kohdassa tehtyjen päätelmien oikeellisuutta. Tässä tilanteessa ei komission mukaan voida puhua todistustaakan

72 — Asia 18/70, Duraffour v. neuvosto, tuomio 16.6.1971 (Kok. 1971, s. 515).

73 — Yhdistetyt asiat 100/80, 101/80, 102/80 ja 103/80, Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983 (Kok. 1983, s. 1825).

kääntämisestä. Ei ole komission mukaan myöskään mahdollista sanoa, että todistustaakka olisi käännetty ottaen huomioon valituksenalaisen tuomion 126 kohdan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien katsoo tuomionsa perustelujen kyseisessä kohdassa, että Hülsin oli esitettävä syyt, joiden vuoksi se ei osallistumisellaan kyseisiin neuvotteluihin, joiden sisältö oli lainvastainen, kuitenkin rikkonut kilpailusääntöjä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämää vaatimusta ei voida pitää todistustaakan jakoa koskevien sääntöjen vastaisena tai syyttömyysolettaman vastaisena.

b) Hinta-aloitteet

84. Valittaja kiistää perustelujensa tässä osassa ensimmäisen tuomioistuimen toteamukset, jotka se teki katsoessaan valittajan osallistuneen polypropeenin tuottajien kausittain järjestettyihin kokouksiin, joissa pyrittiin vahvistamaan tavoitehinnat, ja hyväksyneen kyseiset aloitteet (valituksenalaisen tuomion 167 ja 168 kohta). Hüls väittää, että sen osallistuminen on näytetty toteen vain joidenkin kokousten osalta. Lisäksi Hüls katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien kääntää todistustaakan ja toimii syyttömyysolettaman vastaisesti päätellessään kyseisen osallistumisen perusteella, että valittaja olisi hyväksynyt hinta-aloitteet, ja edellyttäessään, että jos asia ei ole näin, valittajan olisi esitettävä selvitystä näkemyksensä tueksi (valituksenalaisen tuomion 168 kohta). Tilanne on Hülsin mukaan tällainen erityisesti siksi, että se oli ainoastaan harvoin noudattanut tavoitehintoja ja että sen antamat tähän asiaan liittyvät hintoja koskevat ohjeet olivat olleet täysin yrityksen sisäisiä. Hülsin mukaan koko ongelma

perustuu lisäksi siihen, että komissio ymmärsi yhdenmukaistetun menettelytavan käsitteen väärin: Hülsin mukaan edellytetään, että neuvottelujen kohteena ollut seikka on otettu käyttöön, jotta kyseessä voisi olla yhdenmukaistettu menettelytapa. Valittajan mukaan sen osallistumista hinta-aloitteisiin kokonaisuudessaan ei ole näytetty toteen, ja sen vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tätä koskeva tarkoituksellinen epätäsmällinen toteamus (valituksenalaisen tuomion 173 kohta) on ristiriidassa todettujen tosiseikkojen kanssa, ja sillä rikotaan perustamissopimuksen 190 artiklaa. Samalla Hüls kiistää ICI:n komission esittämiin kysymyksiin antaman sen vastauksen todistusarvon (ks. valituksenalaisen tuomion 174 kohta), joka koski valittajan osallistumista hinta-aloitteisiin peräti vuodesta 1979 lähtien. Lopuksi se kiistää edellä esitettyjen huomautusten perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioinnin, jonka mukaan Hüls oli vastuussa osallistumisestaan hinta-aloitteisiin (valituksenalaisen tuomion 177 kohta).

85. Komission mukaan nyt käsiteltävässä asiassa ei ole käännetty todistustaakkaa, kun valittaja on veloitettu esittämään konkreettista näyttöä tukemaan perustetaan, jonka mukaan valittajan osallistuminen polypropeenin tuottajien kokouksiin ei merkinnyt sitä, että se olisi hyväksynyt kyseisten kokousten kohteena olleet hinta-aloitteet (valituksenalaisen tuomion 168 kohta). Samalla komissio arvioi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien totesi aivan oikein, etteivät Hülsin antamat hintoja koskeneet ohjeet olleet yksinomaan yrityksen sisäisiä (valituksenalaisen tuomion 173 kohta). Lopuksi komission mielestä sillä, että vedotaan perustamissopimuksen 190 artiklaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustelujen

osalta, ei ole oikeudellista merkitystä. Komissio korostaa samalla, että ICI:n antamien tietojen todistusarvon kyseenalaistaminen on väite, joka on jätettävä tutkimatta, koska se kohdistuu pääasian käsitellessä tuomioistuimen todistusaineistoa koskevaan arviointiin.

taan keskusteltu ja tehty ehdotuksia (toisin kuin valituksenalaisen tuomion 191 kohdassa todetaan); toisaalta Hüls ei itse koskaan ollut järjestelmässä tarkoitettu ”leader”, vaikka se oli ollut tavarantoimittajana muutamissa yksittäistapauksissa. Kyseistä järjestelmää ei Hülsin mukaan koskaan pantu täytäntöön, kuten käy ilmi valituksenalaisen tuomion 192 kohdasta, jossa mainitaan, että tietyt tuottajat ”yrittivät”, ja puhutaan käyttäytymisestä, johon ”[ei] olisi pitänyt” ryhtyä.

c) Toimenpiteet, joilla pyrittiin helpottamaan hinta-aloitteiden täytäntöönpanoa

86. Valittaja käsittelee perustelujensa tässä osassa aluksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamusta, jonka mukaan Hüls olisi osallistuessaan kokouksiin, joiden aikana päätettiin toimenpiteistä, joilla pyrittiin luomaan suotuisat edellytykset hinnankorotukselle, hyväksynyt nämä toimenpiteet, koska se ei esittänyt mitään selvitystä päinvastaisesta (valituksenalaisen tuomion 190 kohta). Valittajan mukaan tällainen päättely, jossa viitataan muulla tavoin täsmentämättömiin ”toimenpiteisiin” ja jätetään huomiotta oikeudelliset perustelut ja seikat, joihin Hüls vetosi ensimmäisessä oikeusasteessa, ei täytä sen enempää perustamissopimuksen 190 artiklassa tarkoitettua perusteluvaatimusta kuin todistusaineiston asianmukaista arviointia koskevia sääntöjäkään.

88. Hüls huomauttaa lopuksi myyntitavoitteista ja kiintiöistä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo sen olevan niistä vastuussa, kun se nojautuu virheelliseen toteamukseen sen säännöllisestä osallistumisesta polypropeenin tuottajien kausittain järjestettyihin kokouksiin (valituksenalaisen tuomion 231 kohta). Lisäksi se, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vetosi Hülsin nimen mainitsemiseen tietyissä taulukoissa lisäselvityksenä (232 kohta) näyttää antavan sen vaikutelman, että oli olemassa runsaasti selvitystä yhtiön osallistumisesta rikkomisen tähän osa-alueeseen. Valittaja esittää edellä mainituissa väitteissään, etteivät kyseiset taulukot kuitenkaan olleet varma lähde, eikä niiden perusteella voida tehdä niitä päätelmiä, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki.

87. Valittaja huomauttaa erityisesti ”account leadership” -järjestelmän osalta seuraavaa: yhtäältä tällaista järjestelmää ei ollut koskaan hyväksytty; siitä oli ainoas-

89. Komissio huomauttaa aluksi arvostelusta, jonka valittaja on kohdistanut valituksenalaisen tuomion 190 kohtaan, että se perustuu ensimmäisen oikeusasteen tuo-

moistuimen tuomion hajanaiseen lukemiseen. Komission mukaan "account leadership" -järjestelmää koskevilla Hülsin väitteissä jätetään lisäksi huomiotta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamus (valituksenalaisen tuomion 192 ja 193 kohta), josta käy ilmi, että kyseinen järjestelmä oli joka tapauksessa osittain toiminut kahden kuukauden ajan, vaikka osallistujat eivät olleet tyytyväisiä saatuihin tuloksiin.

90. Hülsin esittämässä arvostelussa kiistetään myyntitavoitteita ja kiintiöitä koskevat, 231 ja 232 kohdassa esitetyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamukset ja jätetään näin ottamatta huomioon sekä olemassaolevat todisteet että taulukkojen täsmällinen sisältö, sellaisena kuin se on esitetty valituksenalaisen tuomion 233 kohdassa. Tämän vuoksi komissio katsoo, että koska valittajan perustelut kohdistuvat todistusaineistoa koskevaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointiin, ne on jätettävä tutkimatta.

2) Oikeudellinen arviointi esitetyistä perusteista

a) Tutkittavaksi ottaminen

91. Kuten edellä totesin, EY:n perustamis-sopimuksen 168 a artiklan ja ETY:n tuomioistuimen perussäännön 51 artiklan

mukaan muutosta voidaan hakea vain oikeuskysymyksiä koskevilta osin. Tästä seuraa vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan, että valituksessa voidaan nojautua ainoastaan oikeussääntöjen rikkomista koskeviin perusteisiin, eikä minkäänlainen tosiseikkojen arviointi ole mahdollista. Muutoksenhakutuomioistuin valvoo toisin sanoen pääasian käsitelleen tuomioistuimen todisteita koskevaa arviointia ainoastaan silloin, kun valittaja esittää pätevästi perusteen todistusaineiston vääristelystä. EY:n perustamissopimuksen edellä mainitun 168 a artiklan mukaan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta tutkia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamien tosiseikkojen oikeudellinen määrittely sekä oikeudelliset seuraukset, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tämän perusteella vahvistanut.⁷⁴ Niinpä sen lisäksi, ettei yhteisöjen tuomioistuimella ole toimivaltaa todeta tosiseikkoja, sillä ei myöskään pääsääntöisesti ole toimivaltaa valvoa sitä, mitä todisteita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on hyväksynyt kyseisten tosiseikkojen tueksi. Kun kyseiset todisteet on esitetty ja niihin vedottu sääntöjenmukaisesti ja kun todistustaakkaa koskevia sääntöjä ja yleisiä oikeusperiaatteita sekä todisteiden esittämistä koskevia prosessisääntöjä noudatettu, on näet yksinomaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiana arvioida arvo, joka sille esitetyille seikoille on annettava.⁷⁵

92. Näiden seikkojen perusteella huomataan, että valittajan perustelujen peruskysy-

74 — Ks. edellä alaviitteessä 31 mainittu asiassa komissio v. Brazzelli Lualdi ym. äskettäin annettu tuomio (48 ja 49 kohta) ja edellä alaviitteessä 7 mainittu asiassa San Marco v. komissio annettu määräys (39 kohta).

75 — Ks. edellä alaviitteessä 31 mainittu asiassa komissio v. Brazzelli Lualdi ym. annetun tuomion 66 kohta ja alaviitteessä 7 mainittu asiassa San Marco v. komissio annetun määräyksen 40 kohta.

symys koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviota olemassa olevista todisteista, kun se on pääosin tulkinut kyseisten todisteiden merkitystä eri tavalla. Valittaja siis kiistää eri todisteiden, kuten ICI:n esittämien (ks. tuomion 114 ja 174 kohta), eri taulukoista ilmenevien (ks. tuomion 115 ja 232 kohta) sekä polypropeenin tuottajien kokousten pöytäkirjoihin sisältyvien seikkojen (ks. tuomion 191 ja 192 kohta) todistusarvon. Valittajan mukaan kyseisten todisteiden perusteella ei voida tehdä niitä päätelmiä, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki ja jotka koskivat Hülsin osallistumista polypropeenin tuottajien kokouksiin koko sen ajanjakson aikana, jonka sen katsottiin osallistuneen niihin, sekä sen osallistumista erilaisiin aloitteisiin, joista oli sovittu kyseisissä kokouksissa. Näin menetellessään valittaja kiistää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen todisteita koskevan aineellisen arvioinnin väittämättä tai näytämättä toteen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi vääristänyt todisteita: tämän vuoksi vastaavat väitteet on jätettävä tutkimatta ja hylättävä.⁷⁶ Vain siltä osin kuin Hüls vetoaa siihen, että

ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käänsi todistustaakan ja päättelee sen perusteella tuomioistuimen loukanneen Hülsiä koskevaa syyttömysolettamaa, se vetoaa ensimmäisessä oikeusasteessa annetun tuomion osalta sellaiseen virheeseen, joka kuuluu muutoksenhakutuomioistuimen valvonnan alaan.⁷⁷

b) Perusteltavuus

93. Mielestäni ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tuomioissaan rikkonut todistustaakkaa koskevia sääntöjä eikä syyttömysolettaman kunnioittamista koskevaa yleistä periaatetta. Viitataan näiden kysymysten osalta asiassa Enichem vastaan komissio ja asiassa Montecatini vastaan komissio antamani ratkaisuehdotusten tätä seikkaa koskevissa kohdissa esittämäni analyysiin.⁷⁸

76 — On totta, että valittaja vaatii kaikissa perusteluissaan, kun niitä tarkastellaan yhdessä valituksen toisen osan oikeudellisen sisällön kanssa, todellisuudessa ETY:n tuomioistuimen perussäännön 31 artiklan nojalla harjoitettavan muutoksenhakutuomioistuimen valvonnan laajentamista. Lisäksi on muistutettava, että valitukseen on sisällyttävä yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 112 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan muun muassa "oikeudelliset perusteet ja väitteet, joihin vedotaan". Jos pidäytäisiin kyseisen määräyksen tarkkaan sanamuotoon, voitaisiin ehkä edellä esitety perusteella päätellä, kuten komissio, että kaikki valituksen toiseen osaan sisällyttävät perustelut on jätettävä tutkimatta niiden epäselvyyden vuoksi. Katson kuitenkin, että tällainen kohtelu olisi varattava valituskirjelmille, joissa ei jätetä oikeudellista harkinnanvaraa muutoksenhaun yhteydessä. Päinvastaisessa tapauksessa ja huolimatta valinnanvapaudesta, joka tuomioistuimelle olisi tältä osin jätettävä, mahdollisimman täydellisen oikeushallinnon vaatimus edellyttää sellaista tulkinallista lähestymistapaa, joka kieliooppisääntöjä ja loogisia sääntöjä noudattaen antaa sisällön valituskirjelmässä esitetyille oikeudellisille perusteille, mutta ei keksi niille sisältöä, jos sellaista ei ole.

77 — Voidaan pohtia valitusta koskevan tulkinnan osalta, vedotaanko siinä lähinnä valituksenalaisen tuomion puutteellisiin perusteluihin. Tämäntyyppinen päätelmä voitaisiin tehdä aluksi esimerkiksi Hülsin väitteestä, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nojautui päätelmässään, joka koski osallistumista polypropeenin tuottajien kokouksiin vuoden 1978 lopussa ja vuoden 1979 alussa, vain ICI:n tietojensaantipyynnön antamaan vastaukseen. En kuitenkaan usko, että valittajan arvostelu kohdistuu tuomion perusteluihin sellaisenaan, kun otetaan huomioon se, että valittaja itse myöntää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vedonneen myös muihin todisteisiin (115 kohdassa mainitut taulukot, mutta ks. myös 116 kohta), joiden todistusarvon valittaja vain kiistää. Tällä tavoin se rajoittaa perusteen koskemaan vain olemassa olevia tosiseikkoja koskevaa arviota.

78 — Ks. asiassa C-49/92 P, komissio v. Enichem, tänään antamani ratkaisuehdotuksen 50 kohta ja sitä seuraavat kohdat sekä asiassa C-235/92 P, Montecatini v. komissio, samoin tänään antamani ratkaisuehdotuksen 53—68 kohta.

V Ratkaisuehdotus

94. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

- hylkää yhtiön Hüls AG valituksen kokonaisuudessaan;
- hylkää väliintulijan vaatimukset;
- velvoittaa väliintulijan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja
- velvoittaa valittajan korvaamaan muut oikeudenkäyntikulut.